

Боқий фикр
Туғилган еринг —
Ватанинг,
Ватанинг —
номусинг.

Ўзбек халқ мақоли

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2016-yil 10-avgust, chorshanba № 64 (8921)

Yagonasan, muqaddas Vatan!

Ватанни куйлаш бахти

Залда таралаётган қўшиқ Ватанни, тинч ва озоишта кунларимизни қадрлашга ундайди, кўнгилларда бахтиёр ва саодатли кунларимиз, фарзандларимиз истиқболи учун шукроналик туйғусини янада жўш урдиради...

Истиқлолимизнинг 25 йиллигига бағишланган "Ягонасан, муқаддас Ватан!" кўрик-танлови мустақиллигимиз ҳақидаги

энг сара қўшиқларни аниқлаш имконини бермоқда.

Пойтахтимиздаги "Туркистон" саройида ўтказилган мазкур танловнинг мамлакат босқичида табаррук диёримизни мадҳ этувчи қўшиқлар янгради.

(Давоми 2-бетда.)

Tahlil

Таълим сифатининг комплекс кўрсаткичлари

худудий халқ таълими бошқаруви идоралари, туман (шаҳар) ХТМФМТТЭБ ва мактаблар фаолиятини таҳлилий ўрганишга асос бўлмоқда

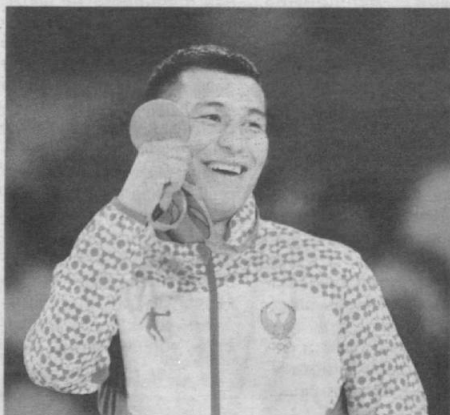
Юртимизда таълим-тарбия соҳасини модернизациялаш, ўқув жараёнида замонавий педагогик ҳамда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, ўқитувчиларнинг касбий маҳорати ҳамда ўқувчиларнинг билим, кўникма ва малакасини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу борада амалга оширилаётган комплекс чоратадбирлар натижасида таълим-тарбия сифатида сезиларли ўзгаришлар кузатилмоқда. Жумладан, Халқ таълими вазирлигининг 2014 йил 17 ноябрдаги "Умумтаълим муассасаларида умумтаълим фанлари бўйича билимлар беллашувини ташкил этиш ҳамда худудий халқ таълими бошқаруви идоралари ва таълим муассасалари рейтингини аниқлаш тўғрисида"ги буйруғига асосан худудий халқ таълими муассасаларининг рейтинг ўрнини аниқлаш тартиби белгилангани халқ таълими тизимида соғлом рақобат муҳитини шакллантириш орқали ўқув-тарбия самарадорлигини оширишга хизмат қилаётир.

(Давоми 8—9-бетларда.)

Илк медаллар кўлга киритилди

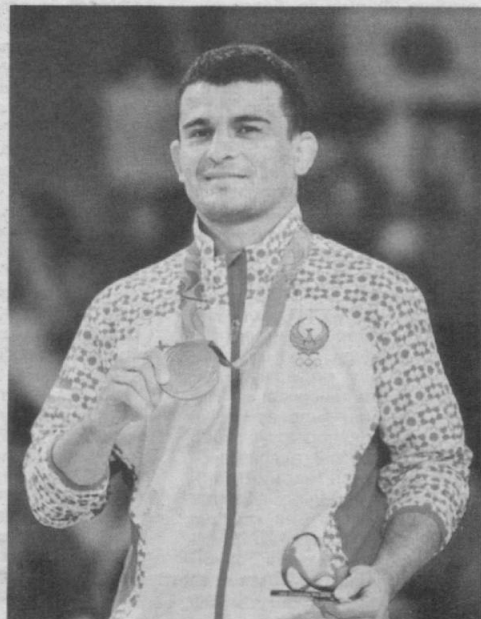
Хабарингиз бор, Бразилиянинг Рио-де-Жанейро шаҳрида XXXI ёзи Олимпия ўйинлари бошланди. Тўрт йилликнинг энг нуфузли спорт фестивалида дунёнинг 207 мамлакатидан 10 200дан зиёд атлет спортнинг 28 тури бўйича жами 306 медаллар жамланмаси учун майдонга чиқади. Улар орасида мустақил Ўзбекистонимиз шарафини ҳимоя қилаётган моҳир спортчиларимиз ҳам бор.

«Маракана» стадионида ўтказилган очилиш маросимида вакилларимиз ҳам миллионлаб нигоҳлар қадалган олимпия йўлакчасидан Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғини баланд тутган ҳолда шахдам қадамлар билан ўтганига гувоҳ бўлиб, қалбимиз фахру ифтихорга тўлди.

Ўзбекистондан Рио-де-Жанейро шаҳрига борган спортчиларимиз академик эшак эшиш, бадий гимнастика, байдарка ва каноэда эшак эшиш, бокс, дзюдо, енгил атлетика, оғир атлетика, спорт гимнастикаси, стол тенниси, сузиш, таэквондо (WTF), теннис, трамполин, ўқ отиш, эркин ва юнон-рум кураши бўйича ўтказиладиган баҳсларда иштирок этаяпти.

(Давоми 15-бетда.)

Ватанни куйлаш бахти

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Ўзбекистон Бастакорлар уюшмаси раиси, ҳакамлар ҳайъати раиси Р.Абдуллаев, Ўзбекистон халқ шоири И.Мирзаалиев ва бошқалар энг улуғ, энг азиз айём арафасида анъанавий ўтказиб келинаётган «Ягонасан, муқаддас Ватан!» кўрик-танлови ёшларда Ватанга муҳаббат, истиклол ғояларига садоқат, буюк аждодларимиздан фахрланиш, уларга муносиб бўлиш туйғуларини мустаҳкам қарор топтиришдек мақсадга йўналтирилганини таъкидлади.

Давлатимиз раҳбарининг 2016 йил 2 июндаги «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма беш йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида»ги қарорида «Ягонасан,

муқаддас Ватан!» кўрик-танловини юқори савияда ўтказишга алоҳида эътибор қаратилган.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси, Бастакорлар, Ёзувчилар уюшмалари ва бошқа ташкилотлар ҳамкорлигида ўтказилаётган мазкур танлов жонажон юртимизни мадҳ этувчи янги-янги кўшиқларни яратишда, мусиқа санъатини янада раванқ топтириш, ёшлар маънавиятини юксалтириш, уларда эзгу фазилатларни шакллантиришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бу йилги танлов «Ўзал ва бетакроримсан, муқаддас Ватаним, жоним сенга фидо, Ўзбекистоним!» шиори остида ўтказилиб, унга тақдим этилган кўшиқларда озод ва обод Ватанимиз, унинг кун сайин

ортиб бораётган шон-шухрати, дорилмон кунларимизни юксак пардаларда тараннум этувчи мусикий асарларни халқимизга тақдим этишга алоҳида эътибор қаратилди.

Кўшиқ байрамнинг Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими, Олий ва ўрта махсус таълим вазирликлари, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Мудофаа вазирлиги, Ички ишлар вазирлиги, «Ўзбекнаво» эстрада бирлашмаси тизимидаги саралаш босқичлари юксак савияда ўтказилиб, унда Ватанни тараннум этувчи юзлаб кўшиқлар санъат мухлислари эътиборига ҳавола этилди.

Фарғоналик ёш хонанда Сарвиноз Камолова мазкур танловда «Ватан» номли кўшиқ билан иштирок этмоқда.

— Ватан ҳақида куй яратиш, шеър ёзиш, кўшиқ куйлаш ижодкордан катта истеъдод, билим, маҳорат, алоҳида масъулиятни талаб этади, — дейди Сарвиноз. — Ушбу ижодий танлов биз — ёшларни юртга содиқлик, ундан чексиз фахрланиш руҳида тарбияламоқда. Барча ижод аҳлини янги-янги мусикий асарлар яратишга илҳомлантирмоқда.

Кўрик-танловнинг якуний босқичи иштирокчилари ижросида янграган кўшиқлар барчада катта таассурот қолдирди.

Ғолиб ва совриндорлар Ватанимиз мустақиллигининг 25 йиллик байрами арафасида эълон қилинади.

Назokat УСМОНОВА,
ЎЗА мухбири

Профессор-ўқитувчи маҳорати

сифатли таълим-тарбия кафолати

Мустақил фикрига эга, ўз соҳасининг энг сўнгги янгиликларидан бохабар, интеллектуал ва ижодий қобилиятли, меҳнат бозорига рақобатбардош мутахассисларни шакллантириш, шубҳасиз, аудиторияга қираётган профессор-ўқитувчининг салоҳияти, тайёргарлиги, касбий компетентлиги ва педагогик маҳоратига боғлиқ. Педагог кадрларнинг малакаси таълим сифати ва самарадорлигини таъминлашнинг муҳим омилларидан биридир.

Farmon va ijro

Президентимизнинг 2015 йил 12 июндаги «Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармонида кўра, мамлакатимизда олий ўқув юрлари профессор-ўқитувчиларининг касб даражаси ва малакасини муттасил ошириш бориш мақсадида мунтазам қайта тайёрлашнинг такомиллаштирилган тизими жорий этилди. Фармонда белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида 2016 йилнинг айлани кунига 358 нафар раҳбар, 2767 нафар педагог кадрлар қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларини тамомлади.

Профессор-ўқитувчиларнинг малакасини оширишга хизмат қилувчи курслар ҳар томонлама пухта ташкил этилиши зарурлигини инобатга олган ҳолда, қайта тайёрлаш ва малака ошириш курслари ўқув режа ва дастурлари хорижий мутахассислар ҳамкорлигида ишлаб чиқилди. Ўқув режаларига 401 янги модуллар киритилиб, қайта тайёрлаш ва малака ошириш курслари учун мазкур модулларга мос 325 номдаги хорижий адабиётларнинг электрон вариантлари олинди ҳамда улар асосида 288 та ўқув-усlubий мажмуа тайёрланди. Мажмуалар Жанубий Корея, Германия, Франция, АҚШ, Япония, Испания ва бошқа давлатлардан тақлиф

этилган 65 нафар мутахассис экспертларидан ўтказилиб, ижобий тақриз ва хулосалар олинди.

Шунингдек, профессор-ўқитувчиларга таълим берувчи мутахассисларни тўғри саралаб олишга ҳам катта эътибор қаратилаётган. Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курсларининг педагоглари таркиби салоҳиятини янада мустаҳкамлаш мақсадида хорижий давлатларнинг университетларида таҳсил олган, хорижда малака оширган, соҳанинг тажрибали мутахассис

ва амалиётчиларидан иборат 827 нафар номзодлар базаси шакллантирилди. Жорий йилнинг апрель-май ойларида улар учун 34 нафар хорижий мутахассис иштирокида 24 соатга мўлжалланган қисқа муддатли тренерлар тайёрлаш курслари ташкил этилди. Тренерлик курслари якунида тест синовлари ва суҳбат ўтказиш асосида 402 нафар профессор-ўқитувчи саралаб олинди.

15 августдан бошлаб мазкур профессор-ўқитувчилар учун 108 соатга мўлжалланган ўқув курслари ташкил этилади. Ўқув курсларида махсус фанларни ўқитишнинг илғор тажрибалари ва замонавий тенденциялари бўйича 41 нафар чет элдан тақлиф этилган мутахассис маъруза ўқиши режалаштирилган.

Олий таълим тизими педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш марказларига экспорт-консультант сифатида 15 нафар хорижий мутахассис жалб этилди.

Октябрь ойидан эса халқаро тажрибалар асосида тайёрланган ўқув режа ва дастурлар бўйича бакалаврият таълим йўналишларининг 1577 нафар профессор-ўқитувчиларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш режалаштирилмоқда.

Муҳаббат МИРСОЛИЕВА,
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги бош илмий-методик марказ директори ўринбосари

Ватанимиз мустақиллигининг йигирма беш йиллиги олдидан Фарғона вилояти ҳокими Шўхрат Ғаниев бир гуруҳ фаол ёшлар билан учрашди.

Мамлакатимизда ёшларнинг замонавий билим ва касб-хунарларни пухта эгаллаши, истеъдод ва салоҳиятини намойён этиши учун барча шароит ва имкониятлар яратилмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида»ги қонуни навиқрон авлодни ҳар томон-

Ҳоким ёшлар билан учрашди

лама кўллаб-қувватлашнинг мустаҳкам ҳуқуқий асосини яратиб берди. Президентимизнинг 2014 йил 6 февралдаги «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қаратилган кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори ушбу йўналишдаги ишларни янги босқичда давом эттиришга хизмат қилмоқда.

Бугун Фарғона вилоятида 5 олий таълим муассасаси, 145 касб-хунар коллежи, 12 академик лицей ва 916 умумтаълим мактаби самарали фаолият кўрсатмоқда. Фарғона шаҳридаги Ёшлар маркази, сув спорти саройи, туман ва шаҳарлардаги стадионлар, ёпиқ ва очик сузиш ҳавзалари, турли йўналишдаги тўғараклар ёшлар ихтиёрида.

Мустақиллик йилларида вилоят ёшлари халқаро фан олимпиадалари, нуфузли спорт мусобақалари, йирик мусиқа ва санъат танловларида муваффақиятли иштирок

этиб, Ўзбекистон ёшлари ҳеч кимдан кам эмаслиги ва ҳеч қачон кам бўлмаслигини намойён этиб келмоқда. Масалан, бокс бўйича Осиё чемпиони, жаҳон чемпиони совриндори Б.Меликузиев, Осиё уйинлари ғолиби Э.Расулов, ёшлар ўртасида жаҳон чемпиони О.Шарипов, Б.Мамажонов, «Ўзбекистон ифтихори» фахрий унвони соҳиби, халқаро гроссмейстер Н.Мўминов, шунингдек, С.Саидхўжаева, К.Раҳмонова сингари ёшларимиз халқаро миқёсда Ватанимиз шарафини муносиб ҳимоя қилмоқда. Изланувчан, истеъдодли бундай ёшлар сафи тобора кенгайиб бормоқда.

«Ватан келажаги сенинг қўлингда!» шиори остида ташкил этилган учрашувда асосий эътибор ёшларни ёт ғоялар таъсиридан асраш, уларнинг билим ва малакасини ошириш, бандлигини таъминлаш, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш истагида бўлган йигит-қизлар-

ни кўллаб-қувватлаш масалаларига қаратилди. Ёшлар бу борада ўз тақлиф ва ташаббусларини илгари сурди. Ўзларини қизиқтирган саволларга атрофлича жавоб олди.

— Ёшларга замонавий билим чўққиларини забт этиши, ўз касбининг етук мутахассиси бўлиши учун барча шароит яратилган юрт фарзанди эканимдан фахрланаман, — дейди Олтиариқ саноат касб-хунар коллежи битирувчиси Умида Турғунова. — Ёш тадбиркорларга берилаётган имтиёزلардан унумли фойдаланиб, 26 миллион сўмлик имтиёзлик кредит эвазига трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйдим. Айлани кўнларда маҳсулотимизни экспортга чиқариш устида иш олиб бормоқдамиз.

Ўз йўналишида салмоқли ютуқларга эришаётган истеъдодли йигит-қизларга вилоят ҳокимлигининг эсдалик совғалари топширилди.

М.СУЛАЙМОНОВ,
ЎЗА мухбири

2016-yil 10-avgust, № 64 (8921)

Хар гал олис Дехқонобод сафарига отланганимда юрагимни ажиб бир туйғу қамраб олади. Олис-олислардаги учи кўкка туташган тоғларга боқиб энтикман. Кенг ва раво йўллар узра "Нексия"да шамолдек елиб бораяпмиз. Ўнгу сўлимизда гигант корхоналар, муҳташам мактаблару академик лицей ва касб-хунар коллежлари, савдо ва маиший хизмат кўрсатиш шохобчалари, тиббиёт масканлари, намунавий лойиҳа асосида барпо этилган бир-биридан чиройли тураржой бинолари. Ҳамма-ҳаммаси истиқлол йилларида қад кўтарган. Бу бинолар — ўзимизники, фарзандларимизники. Хув арчазору бутазорларга бурканган азамат тоғлар бағрини қоч иккига ёриб "Тошгузар — Бойсун — Қумкўрғон" темир йўли ўтган. Дунёга мактанса арзигулик бунёдкорлик. Обод бўлмаган масканга кўз тушмайди. Тоғлар бағридаги қишлоқлар-чи! Бешкўтон, Чилгаз, Оққишлоқ, Араббанди, Оқмасжид, Обод, Белибойли, Бошчорбоғ ... Санаб адоғига етолмайсан, киши. Уларнинг барчасида янгилаш, яшарлиш, ободлик, бунёдкорлик авжида. Айниқса, таълим тизимида олиб борилаётган кенг кўламли ислохотлар, давом этаётган қурилиш-таъмирлаш ишлари Қашқадарё вилоятидаги транспорт бориши мушкул бўлган энг чекиш қишлоқларни ҳам қамраб олган. Тоғли худудларда истиқомат қилаётган аҳоли фарзандлари ҳам бугун замонавий талаблар асосида билим олмоқда.

Бу йил Инвестиция дастури доирасида Қашқадарё вилоятида 8 та ўқув маскани янгидан бунёд этилаёпти, 25 тасида капитал таъмирлаш ишлари олиб борилмоқда. Бундай улкан бунёдкорликни кўриб, фарзандлари келажагига ғамхўрликни ҳис этган одамларнинг юрагидан шукроналик туйғулари кечиши табиий.

Дехқонобод туманининг Чилгаз қишлоғида истиқомат қилаётган ёшу қарининг шодлиги чексиз. Сабаби, қишлоқдаги 45-мактаб учун 216 ўринли янги ўқув биноси ҳамда 9X18 ҳажмли спорт зали қад ростламоқда. Ботирли Нормуродов раҳбарлигидаги "Узоқ чавандоз" масъулияти чекланган жамияти қурувчилари тунни кунга улаб, қурилиш-таъмирлаш ишларини ўз вақтида якунлашга ҳаракат қилмоқда.

— Мактаб қуриш кўприк бунёд этиш, қудуқ қазिशдек савобли иш. Мана шу хайрли ишга бизнинг ҳам ҳиссамиз қўшилаётганидан хурсандмиз, — дейди ёш тadbиркор Ботирли Нормуродов. — Бу — биз воҳода қурилиш ишларини олиб бораётган саккизинчи мактаб. Хар гал мактаб биносини тиклаётганимизда юрагимдан "Бугун биз кураётган таълим даргоҳларида Ватанимизнинг эртанги келажаги бўлган ўғил-қизлар ўқийди. Шунинг учун астойдил меҳнат қилишимиз, ишимизни масъулият билан

пишиқ-пuxта бажаришимиз керак" деган ўй ўтади. Бу ниятимни барча қурувчиларга етказиб, қурилиш сифатига алоҳида эътибор қаратишларини талаб қиламан.

Мактабда ўқитувчилар, қишлоқ фаоллари ҳамда оналар иштирокида жамоатчилик кенгаши ташкил этилиб, қурилиш жараёнининг бориши ҳамжихатликда назорат қилинмоқда. Кенгаш аъзоларининг ҳам, қурувчиларнинг ҳам мақсади ягона — қисқа муддатда мактабнинг янги биноси қурилишини

Maktabga e'tibor — kelajakka e'tibor

Арабдаш қишлоғидаги 33-умумтаълим мактабининг янги биноси энг улуг, энг азиз байрамимизга тўғна сифатида ўқув йилига шай ҳолатга келтирилди. Шунингдек, тумандаги Алмат қишлоғида ҳам замонавий таълим муассасаси қад ростлаб, оналару болаларнинг мамнунлигига сабаб бўлмоқда.

— Қишлоғимиз туман марказидан икки юз чакирим узоклигига қарамай, қури-

ўринли янги биноси ҳамда 12X24 ўлчамдаги спорт зали фойдаланишга топширилиш арафасида. Мактаб биноси ҳамда спорт зали қурилишига 3,7 миллиард сўм маблағ сарфлангани бунёдкорлик ишларининг нечоғли кўламли эканидан дарак беради.

— Қирқ йил шифокор бўлиб ишладим, эл хизматида бўлдим, — дейди мактаб жамоатчилиги кенгаши аъзоси, 80 ёшли отахон

нинг янги бинолари фойдаланишга топширилиш арафасида.

Назаримизда, ҳаммаси шундай бўлиши керакдек туюлади. Аслида, "Ким эдигу ким бўлдиқ?" деган савол билан мустақилликкача ўтган ҳаётига ҳолисона назар солган, ўша даврда мактабларимизга бўлган муносабатни кўз олдида келтирган инсон кўлга киритган ютуқларимиз ўз-ўзидан бўлмаётганини, кадр-кимматини теран англаш шубҳасиз. 1991 йили Қашқадарё вилоятида 720 та мактаб бўлиб, уларнинг 237 таси мослаштирилган, 219 таси эса таълим-тарбия бериш учун яроқсиз биноларда жойлашган эди. Лаборатория жиҳозлари билан 26,7 фоиз, ахборот-коммуникация технологиялари билан 7,9 фоиз, ўқув жиҳозлари билан 76,1 фоиз таъминланган эди. Заҳматқаш ўқитувчилар ўзлари тайёрлаган кўлбола кўргазмалар воситасида дарс ўтар, бундай машгулотларнинг самарадорлиги ҳақида ижобий фикр юритиш анча мушкул эди. Устига-устак мактабларнинг газлаштирилмагани, телефон алоқаларининг мавжуд эмаслиги таълим-тарбия самарадорлигини оширишга тўсқин эди.

Мустақиллик йилларида Мактаб таълимининг ривожлантириш давлат умуммиллий дастури ва Инвестиция дастури доирасида вилоятдаги мингдан ортиқ умумтаълим мактабларининг моддий-техник базаси замон талаблари даражасида мустаҳкамланди. Умумтаълим муассасаларининг 160 таси янгидан барпо этилди. 419 та мактаб реконструкция қилиниб, 413 таси капитал, 256 таси эса жорий таъмирланди. Мазкур таълим масканларининг барчаси замонавий ўқув-лаборатория асбоб-ускуналари, компьютер жамланмалари билан таъминланди. Информатика хоналари "ZYONET" тармоғига улашиб, қулай ижара тизими орқали вилоятдаги мактаб ўқувчилари 100 фоиз янги авлод дарсликлари билан таъминланмоқда. Табиийки, бу ўғил-қизларнинг умумтаълим фанларини кўнгил билан ўрганишга, ўқитувчиларни ишתיқ билан таълим-тарбия беришга ундайтапти.

Халқимиз азалдан тўғна тўғна билан боришни яхши кўради. Истиқлолимизнинг қутлуг шодийналари арафасида ҳам бу анъана янгида янги иншоотлар тимсолида бўй кўрсатмоқда. Азалдан билим олишни, таълим-тарбия беришни ҳаётининг мазмуни деб билган юртдошларимиз хар гал қад ростлаётган мактабларни кўрганида юрагидаги севинччи яширолмайдми. Давлатимизнинг ёш авлод камолотида юксак эътибори ва ғамхўрлигидан фажр-ифтихор туйғуларини ҳис этади. Бир бахти ўн қарна зиёда бўлади. Қадрини англаб, кўкси тоғдек кўтарилади.

Ўқтам МЕЙЛИЕВ,
"Ma'rifat" мухбири

Мактаб қуриш — савобли иш

Бу йил Қашқадарё вилоятида 8 та ўқув маскани янгидан бунёд этилаёпти, 25 тасида капитал реконструкция, 10 тасида капитал таъмирлаш ишлари олиб борилмоқда

яқунлаб, мустақиллигимизнинг йигирма беш йиллик тантаналари олдида ўқувчиларга топшириш.

— Ўқувчиларимизнинг янги ўқув йилини замонавий синфхоналарда бошлашидан болалардан кўра биз, педагогларнинг ҳаяжонимиз, қувончимиз чексиз. Фарзандларимиз биз кўрмаган, фақат орзу қилган шундай кўркем бинода билим олиши, шубҳасиз, мустақиллик шарофатидир, — дейди мактаб директори вазифасини бажарувчи М.Ризоқулов. — Келгусида яратилган қулайликлардан умумли фойдаланиб, билимлар беллашуви, фанлар олимпиадаси ҳамда спорт мусобақаларида совринли ўринларни кўлга киритамиз. Бунинг учун барча имкониятимиз етарли.

лиш материаллари ўз вақтида етказиб берилди, — дейди Дехқонобод туманининг "Оққишлоқ" қишлоқ фуқаролар йиғинида яшовчи Холминг Холтўраев. — Биз, оналар қурувчилар билан ёнма-ён туриб меҳнат қилишга, уларга далда беришга ўзимизни бурчли деб билдик. Сабаби Алматдек тоғли худудда замонавий мактаб барпо этишининг ўзи бўлмайдми. Чорак аср олдин бундай мактаб ҳақида ўйлашнинг ўзи ортиқча эди. Шукрки, мустақиллик йилларида биз орзу-ниятларимизга эришдик. Бундан буён фарзандларимиз шаҳардаги каби қулай шарт-шароитга эга мактабда таълим-тарбия олади.

Чироқчи туманининг Оқчога қишлоғида жойлашган 166-мактабнинг 315

Амир Тошнӣёзов. — Биз ҳам ўша даврда уйим-жойим, бола-чакам учун яшадим деб туну кун меҳнат қилганмиз. Бироқ чеккан заҳматларимиз эвазига ҳозиргидек эътибор, шарт-шароит бўлмаган. Қани энди бугун 8 ёшли болага айланиб қолсам-да, қайта яшасам! Қишлоғимизда янги мактаб биноси ва спорт зали қурилаётганидан беҳад хурсандмиз. Насиб бўлса, қишлоғимиз аҳли қутлуг сана — юртимиз мустақиллигининг йигирма беш йиллигини қўшалок байрам сифатида қутиб олади.

Бу каби бунёдкорлик ишлари тумандаги 145-162-мактабларда ҳам амалга оширилмоқда. Қарши туманидаги 37-, Яккабоғ туманидаги 98-, Касби туманидаги 51-умумтаълим мактаблари-

Мингчинорнинг кўркем кошонаси

Бугун юртимизнинг қай бир гўшасига борманг, энг замонавий кўринишга эга бўлган мактаб биносига кўзингиз тушади. Яккабоғ туманининг чекка худудларидан бири Мингчинор қишлоғидаги 103-умумтаълим мактаби биноси ҳам ана шундай кўркем иншоотлардан биридир.

— Мактабимиз биноси 160 ўринга мўлжалланган бўлиб, қурилиш, монтаж ва пардозлаш ишлари замонавий меъморчилик талаблари асосида олиб борилди, — дейди мактаб директори Камол Файзуллаев. — Янги ўқув йили олдида амалга оширилган бу саъй-ҳаракатлар таълим-тарбия самарадорлигини яхшилашга замин яратиши шубҳасиз. Айниқса, синфхоналарнинг энг замонавий ўқув жиҳозлари, компьютер жамланмалари билан жиҳозланиши, физика, кимё, биология ўқув-лаборатория хоналаридаги шароитлар ўқитувчиларни ўз вазифасига янада масъулият билан ёндашиб, машгулотларни давр талаби даражасида олиб боришга ундайди.

Ҳисор тоғ ён-бағрида жойлашган ўқув масканининг табиати сўлим ва баҳаво. Бу ерларга уруғ қадаган инсон тупроқдан олтин ундиради. Шу маънода, муассаса педагогик жамоаси мактабга ажратилган 80

сотих ер майдонидан самарали фойдаланмоқда. Етиштирилган сабзавот маҳсулотларидан даромад энг фаол ўқитувчи ва ўқувчиларни рағбатлантиришга, юртимизнинг диққатга сазовор масканларига саёхатлар уюштиришга сарфланади. Муҳими, бундай эътибор ўқувчи-ёшларнинг чуқур билимга эга, зукко бўлиб улғайишга хизмат қилади.

Шоира БОЙМУРОВА
Бурхон РИЗОКУЛОВ олган сурат.

Хавфсизликда yurt nafasi

❖ Самаркандда "Меҳнат муҳофазаси ва саноат хавфсизлиги" мавзусида семинар ўтказилди.

Ўзбекистон Касаба уюмлари федерацияси кенгашининг меҳнат шароитлари ва муҳофазасини яхшилаш бўйича 2015-2016 йилларга мўлжалланган ҳаракат дастури доирасида ташкил этилган тадбирда касаба уюмлари кенгашлари раислари, ишлаб чиқариш, соғлиқни сақлаш, саноат ва бошқа соҳалар бошлангич касаба уюшма ташкилотлари етакчилари, меҳнат муҳофазаси бўйича вакиллар иштирок этди.

Семинарда мутахассислар томонидан ходимларни тиббий кўрикдан ўтказиш, касб касалликларининг олдини олиш ва касалликка чалинган шахсларга ногиронлик гуруҳи белгилаш асослари, меҳнат лаёқати йўқотилиши даражасини аниқлаш бўйича маълумотлар берилди.

Корхоналарда хавфсизлиқни таъминлаш, ходимларга муносиб меҳнат шароити яратиш, махсус кийим-бош ва шахсий ҳимоя воситаларидан фойдаланиш бўйича кўргазма намойиш этилди.

Тадбир доирасида иштирокчилар меҳнат муҳофазаси намунали ташкил этилган "Самарканд автомобилъ заводи" масъулияти чекланган жамияти фаолияти билан танишди.

❖ Чирчиқ шаҳрида "Ватан тараққиётига фарзандларимиз кўшган ҳисса" мавзусида маънавий-маърифий тадбир бўлиб ўтди.

Тошкент вилояти ҳокимлиги, маданият ва спорт ишлари бошқармаси, вилоят хотин-қизлар кўмитаси ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда турли соҳаларда улкан ютуқларни қўлга киритаётган ёшлар ва уларнинг ота-оналари, педагоглар, фахрийлар, санъаткорлар иштирок этди.

— Фарзандларимизнинг замонавий билим ва касб-ҳунарларни пухта эгаллаётгани, мустақил фикрлайдигани, Ватан тақдири ва келажаги учун масъулиятни ўз зиммасига олишга қодир инсонлар бўлиб вояга етаётганидан фахрланамиз, — дейди кимё фани бўйича жаҳон олимпиадаси олтин медал соҳиби Бекзодбек Болтаевнинг онаси Мохигул Ширинова. — Ота-она учун ўз дилбандининг бахтини, ютуқларини кўришдан, унинг ортидан раҳмат эшитишдан ортқ бахт бўлмас керак. Мустақиллик бизга мана шундай бахтиёрликни берди.

Таниқли санъаткорлар ижросидаги Ватан, тинчлик ва дўстликни мадҳ этувчи куй-қўшиқлар тадбирга байрамона кайфият бағишлади.

Тадбирда бир гуруҳ ота-оналарга ташкилотчиларнинг фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари топширилди.

❖ Тошкентдаги Халқаро Вестминстер университетида ёшлар бизнес ташаббусларини қўллаб-қувватлаш ва илгари суриш бўйича уч ойлик дастур бошланди.

Лойиҳа Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси томонидан БМТ Тараққиёт дастурининг "Ўзбекистон бизнес форуми (3-босқич)" лойиҳаси билан ҳамкорликда Буюк Британиянинг мамлакатимиздаги элчихонаси, "Sasol" компанияси ваколатхонаси ва Европа Иттифокнинг "Менеджментни ўргатиш" дастури — Ўзбекистон Республикасида кичик бизнес корхоналари раҳбарлари ва хусусий тадбиркорлик салоҳиятини мустаҳкамлаш" лойиҳасининг молиявий кўмагида ташкил этилди.

Ёшлар уч ойлик дастур доирасида "тежамкор стартап"ни тушунтириш, лойиҳани ривожлантиришга доир "йўл харитасини" тузиш бўйича тренинглари ўз ичига олган кенг қамровли таълим дастурларида ҳам иштирок этади. Дастур давомида иштирокчилар тажрибали мутахассислардан маслаҳат олиб, ўз ютуқ ва камчиликларини ўрганиш, таҳлил қилиш учун гуруҳ учрашувларида қатнашиш имконига эга бўлади.

Ёш тадбиркорлар дастур натижалари асосида бўлажак инвесторларга ўз лойиҳалари тақдимотини ўтказиш.

❖ Косонсой туманида "Кадрлаш" дам олиш маскани фойдаланишга топширилди.

Косонсой сойи соҳилида, сўлим ва баҳаво гўшада жойлашган дам олиш маскани ўттиз ўринга мўлжалланган бўлиб, икки ва бир кишилик хоналарда кексаларнинг кўнгилли хordиқ чиқариши учун бarcha қўлайлик яратилган. Қурилиш ишлари "Чортоқ архитектура қурилиш" масъулияти чекланган жамияти бунёдкорлари томонидан амалга оширилди.

— Кексаларини эъзозлайдиган халқнинг истиқболи баланд бўлади, — дейди Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси Низомхон Сатторов. — Буни мустақиллигимизнинг 25 йили мобайнида эришган бекиёс ютуқларимиз мисолида ҳам кўриш мумкин. Биз, қарияларга кўрсатилётган бундай юксак эътибор ва ғамхўрлик учун миннатдоримиз. Илоҳим, тинч-лигимиз барқарор бўлсин.

Вилоят санъаткорлари иштирокидаги концерт тадбирга байрамона руҳ бағишлади. Дам олиш масканини барпо этишда иштирок этган қурувчиларга вилоят ҳокимлиги ва "Нуроний" жамғармасининг эсдалик совғалари топширилди.

ЎЗА ва махсус мухбирларимиз материаллари асосида тайёрланди.

Илм-фан тараққиётида фаол қизлар

Тошкент шаҳридаги Сингапур менежментни ривожлантириш институтида Ватанимиз мустақиллигининг 25 йиллигига бағишлаб "Ўзбекистон хотин-қизларининг илм-фан тараққиётида тугган ўрни" мавзусида илмий-амалий давра суҳбати ўтказилди.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси томонидан ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда "Гўзал ва бетақоримсан, муқаддас Ватаним, жоним сенга фидо, Ўзбекистони!" шиори остида ташкил этилган ушбу тадбирга олим аёллар, экспертлар, маънавият тарғиботчилари, ўқитувчилар, Зулфия номидаги Давлат мукофотининг таълим ва фан йўналиши совриндорлари, "Ораста қизлар" тўғрақларининг аъзолари таклиф этилди.

Ўзбекистон хотин-қизларининг "Олима" уюшмаси раиси Р.Муртазоева ва бошқалар Президентимиз Ислоҳ Каримов раҳнамолигида хотин-қизларнинг ижодий-интеллектуал салоҳиятини юзага чиқариш, уларни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга оид сайёҳаракатлар кўламини тобора

кенгайиб бораётганини таъкидлади.

Зулфия номидаги Давлат мукофотида муносиб топилаган қизларнинг 42 нафари таълим, 24 нафари фан йўналишида фаолият олиб бормоқда.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси «Олима» уюшмаси билан биргаликда ўтказаятган «Илм юлдузлари» интеллектуал кўрик-танловни ёш олималарнинг фаолиятини кенг жамоатчиликка яқиндан таништириш имконини бермоқда.

Бону Азизова — Тошкент архитектура-қурилиш институтининг архитектура факультети дизайн йўналиши талабаси. У тасвирий санъат ва меъморлик тарихи, ландшафт дизайни бўйича анжуманлар, фан олимпиадалари, республика ва халқаро танловлар, биеннале-ларининг иштирокчиси.

— Президентимиз раҳнамолигида тинч ва осойишта юртимиз кун сайин гўзallaшиб бормоқда, — дейди Б.Азизова. — Ёшлар турли йўналишларда бўлгани каби шаҳарсозлик, архитектура, тасвирий санъат, дизайн бўйича ҳам фаол ишлатишлар олиб бормоқда. Соҳа ривожига ҳаётимизнинг янада ободлиги ва фаровонлиги, одамлар дидининг юксалиши, замонавий ва кўркем иншоотлар, биноларнинг барпо этилишига пухта замин яратмоқда.

Давра суҳбатида илмий фаолият олиб боришнинг тартиби ва мезонлари, устоз-шогирд аънаналари бардавонлигини таъминлашнинг истиқболлари белгиланди. Ёш олималар илмий ишлатишларининг тақдимоти бўлиб ўтди.

Тадбирда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Республика Хотин-қизлар кўмитаси раиси Э.Боситхонова сўзга чиқди.

Назokat УСМОНОВА,
ЎЗА мухбири

Таълим самарадорлигини оширишга бағишланди

Республика таълим марказида Халқ таълими вазирлиги мутасаддилари иштирокида видеосеминар бўлиб ўтди.

Тадбирни Қорақалпоғистон Республикаси халқ таълими вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармалари, методика марказлари, ҳудудий халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институтлари ва давлат педагогика институтлари масъул ходимлари, туман (шаҳар) ХТМФМТТЭБ методистлари жойлардан тўғридан-тўғри қузатди.

Видеосеминарда аънавий август кенгашларига юқори савияда тайёргарлик кўриш, умумтаълим мактабларида ўқитиш сифатини ошириш, таълимдаги ислохотлар ҳамда халқ таълими тизимидаги методистларнинг салоҳиятини ошириш, жумладан, "Методист мактаби" ва "Маҳорат мактаблари" фаолиятини самарали ташкил этиш каби масалалар муҳокама этилди.

— Бу йилги август кенгашларини ўтказишга доир барча зарур материаллар тайёрланиб, Халқ таълими вазирлиги ҳамда Рес-

публика таълим марказининг веб-сайтларига жойлаштирилди, — дейди Республика таълим марказининг методик ишларни мувофиқлаштириш ва педагогик технологиялар бўлими бошлиғи Уғиллой Юсупова. — Бугунги видеосеминарда мазкур материаллардан фойдаланиш тартиби, янги ўқув йили олдидан педагогларга етказилиши лозим бўлган янгиликлар хусусида атрофлича маълумот берилди.

Тадбирда Республика таълим маркази мутахассислари томонидан таълим сифати мониторингини жараёнида ўқувчилар билимида аниқланган бўшлиқларни тўлдирish, ўқитиш самарадорлигига салбий таъсир этувчи омилларни бартараф этиш, табиий фанлардан лаборатория машғулотларини ташкил этиш жараёнида ўқув жиҳозлари ва ахборот таълим ресурсларидан фойдаланиш, илғор иш тажрибаларини аниқлаш, ўрганиш ва оммалаштиришдаги муаммолар ҳамда уларнинг ечимлари каби мавзуларда тақдимотлар ўтказилди.

Хайридин МУРОД,
"Ma'rifat" мухбири

Буюртмалар ҳажми ортмоқда

Бухоро вилояти Вобкент туманидаги "Шукр Шерзод" текстиль тикув цехида 10 нафар хотин-қиз замонавий шароитларда меҳнат қилмоқда.

Бу ерда тайёрланаётган турли бичимдаги болалар кийими, миллий ва замонавий дизайндаги аёллар либослари, ўқувчилар формасига буюртмачилар талаби тобора ортмоқда.

Тоҳир ИСТАТОВ
(ЎЗА) олган
сурат.

Адолатли дарс тақсимооти

мактаб жамоаси ва маъмурияти ишида шаффофликни таъминлайди

Янги ўқув йили олдидан мактаб раҳбарияти зиммасида дарсларни ўқитувчилар ўртасида адолатли тақсимлаш масъулияти туради. Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги қонуни, Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида барча таълим муассасаларини малакали мутахассислар билан таъминлаш белгиланган. Шунга кўра олий таълим муассасаларини тамомлаб, ўз йўналиши бўйича меҳнат қилиш истагидаги юзлаб истеъдодли ёшларни мактаб эшигидан ноумид қайтармаслик учун самарали тажрибаларни фаолиятимизга татбиқ этишимиз даркор. Хусусан, мактабимизда дарс соатларини адолатли тақсимлаш бўйича ўзига хос тажриба шаклланди. Зеро, янги ўқув йили олдидан дарсларни тақсимлаш борасида мактаб маъмурияти адолатли қарор чиқариши, бунда ўқитувчининг меҳнат самарадорлигини инобатга олиши муҳим аҳамият касб этади.

Албатта, ҳар бир ўқитувчи ўз имконияти ва билим салоҳиятидан келиб чиқиб, бир ставкадан кам бўлмаган миқдорда дарс олишни хоҳлайди. Аммо муассасада педагог кадрлар кўп бўлса, ҳар доим ҳам уларнинг бу талабини қондириб бўлмайди. Оқибатда жамоада раҳбарият фаолиятдан қониқмаслик, ишдан кўнгил совуш ҳолатлари кучайиши, даргоҳдаги соғлом муҳитга путур етиши ҳеч гап эмас. Бунга йўл қўймаслик, мактабда соғлом рақобат муҳитини қарор топтириш учун биз "Марҳамат, адолатли дарслар тақсимооти танловида қатнашинг!" механизми бўйича дарсларни тақсимлаймиз.

Дарс тақсимлаш танлови мактаб маъмурияти томонидан белгиланиб, барча методика биллашмалари кесимида режа асосида ўтказилади. Дастлаб директорнинг ўқув ишлари бўйича ўринбосари танлов жадвали бўйича ўқитувчиларнинг имкониятлари, меъёрий ҳужжатлари мониторингини олиб боради. Натижалар фанлар кесимида алоҳида-алоҳида умумлаштирилиб, кўрсаткичлар асосида жадвал бўйича дарс соатлари тақсимланади. Хулосалар умумлаштирилиб, кимга қанча дарс соати қайси асосга кўра тақсимлангани кўрсатилиб, педагогика кенгаши қарори билан тасдиқланади.

Албатта, бугунги кунда сифат

кўрсаткичлари юқори педагог моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантирилади. Демак, йил давомида самарали меҳнат қилиб, ўқувчилари биллилар беллашуви, фан олимпиадаси, турли танловларда совриндор бўлган, ўзи ҳам "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танловида қатнашган муаллим нафақат устама олиш, янги ўқув йилида дарс соати билан тўлиқ таъминланиш ҳуқуқини ҳам қўлга киритади. Меҳнатлари эътироф этилган ўқитувчи янги ривожлантирувчи мақсад ва вазифалар билан яшайди.

Дарс тақсимлаш танлови натижаси ўрта ва пастроқ ўқитувчилар фаолиятида бурилиш ясада асқотади. Улар билим ва тажрибаси юқори натижа кўрсатган ўқитувчиникидан кам эмаслигини амалда намоён этишга интилади. Бу эса муайян фан йўналишлари бўйича барча ўқувчиларнинг билим, кўникма ва малакалари ошишига, пировардида таълим сифати кўрсаткичлари бўйича мактаб рейтингини юқорилашига асос бўлади.

Дарс тақсимлаш танловининг баҳолаш жадвалини 15 параметр бўйича туздиқ. Максимал йиғинди 100 балга тенг бўлади. 4-параметрда ўқитувчининг илмий даражаси борлигига алоҳида эътибор қаратдиқ. Бу орқали ўқитувчиларнинг илмий фаолият билан шуғулланишга қизиқиши ортади.

Танлов иштирокчисини баҳолаш жадвали

№	Мавжуд имкониятлар	Максимал балл	Тўпланган балл
А	Б	С	Д
1	Маълумоти (ўрта махсус (ПБЮ ёки КХК), олий, бакалавр, магистр)	6	
2	Ўқитувчининг педагогик иш стажини	6	
3	Ўқитувчининг малака тоифаси	6	
4	Илмий даражаси (катта илмий ходим-изланувчи, мустақил тадқиқотчи, фан доктори ва ҳоказо)	10	
5	Илмий ишлари, газета ва журналларда чоп этилган мақолалари, (илмий-методик, намунавий дарс ишланмалари)	6	
6	Ўқитувчининг мутахассислиги бўйича малака оширган муддати ўтмаганлиги	7	
7	Ўқувчиларининг билимлар беллашуви, фан олимпиадаси, турли спорт мусобақалари ва кўрик-танловларда кўрсатган натижалари	7	
8	Ўқитувчининг "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танловида кўрсатган натижаси	7	
9	Таълимга доир меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ва соҳага оид ўзгариш ва янгиланган хабардорлиги, фаолиятини уларга асосан ташкил этиши	10	
10	Электрон дарсликларининг (тақдимотлар, интернет маълумотлари, тестлар банки) мавжудлиги	5	
11	Дарсда АКТ ва мультимедиа воситаларидан фойдаланиши ва амалиётда қўллаш олиши	5	

12	Ўқитувчининг формаси (мазкур таълим муассасасида қабул қилинган кўринишда)	5	
13	Ўқитувчининг портфолиоси ва мутахассислигига оид дарсликлар, қўшимча адабиётлар мавжудлиги	5	
14	Ўтган ўқув йилида фойдаланган кунлик иш режа(дарс конспекти), тақвим-мавзу иш режа, йиллик иш режа, дарс таҳлиллари ҳамда турли дидактик материаллар мавжудлиги ва ДТС талабларига мослиги	5	
15	Ўқитувчининг фан кабинетини жиҳозлашга қўшган шахсий ҳиссаси	10	
Ўқитувчининг тўпланган жами бали		100	

Юқоридаги параметрлар бўйича ўқитувчиларни баҳолаш мезонлари

Ilg'or tajriba

Маълумоти: ўрта махсус — 4 балл, олий (бакалавр) — 5 балл, олий (магистр) — 6 балл; ўқитувчининг педагогик стажини 1-3 йил — 3 балл, 4-8 йил — 4 балл, 9-14 йил — 5 балл, 15-20 йил — 6 балл; ўқитувчининг малака тоифаси: мутахассис — 3 балл, 2-тоифа — 4 балл, 1-тоифа — 5 балл, олий тоифа — 6 балл; илмий даражаси (катта илмий ходим изланувчи, мустақил тадқиқотчи, фан доктори ва ҳоказо) — 10 балл, йўқ — 0 балл; намунавий дарс ишланмалари — 4 балл, газета ва журналлардаги мақолалари (илмий-методик, дарс ишланмалари) — 5 балл, илмий ишлари — 6 балл, йўқ — 0 балл; мутахассислиги бўйича малака ошириш муддати 5 йилдан ошмаган — 7 балл, малака муддати ўтган — 0 балл; ўқувчиларининг билимлар беллашуви, фан олимпиадаси, турли спорт мусобақалари ва кўрик-танловларда кўрсатган натижалари (56 ва ундан юқори баллар инобатга олинади): туман босқичида — 5 балл, вилоят босқичида — 6 балл, республика босқичида — 7 балл, қатнашмаган ва қўнқарсиз натижалар — 0 балл; "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танловида кўрсатган натижаси (56 ва ундан юқори баллар инобатга олинади): туман босқичида — 5 балл, вилоят босқичида — 6 балл, республика босқичида — 7 балл, қатнашмаган ва қўнқарсиз натижалар — 0 балл; таълимга доир меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар, соҳага оид ўзгариш ва янгиланган хабардор — 5 балл, хабардор ва фаолиятида қўллаш олади — 10 балл, билмайди — 0 балл; электрон дарсликларининг (тақдимотлар, интернет маълумотлари, тестлар банки) мавжудлиги: бор — 5 балл, йўқ — 0 балл; дарсда АКТ ва мультимедиа воситаларидан фойдаланиши ва амалиётда қўллаш олиши: ҳа — 5 балл, йўқ — 0 балл; ўқитувчининг формаси (мазкур таълим муассасасида қабул қилинган кўринишда): ҳа — 5 балл, йўқ — 0 балл; ўқитувчининг портфолиоси ва мутахассислигига оид методик қўлланмалар, қўшимча адабиётлари мавжудлиги: ҳа — 5 балл, йўқ — 0 балл; ўтган ўқув йилида фойдаланган кунлик иш режа(дарс конспекти), тақвим-мавзу иш режа, йиллик иш режа, дарс таҳлиллари ҳамда турли дидактик материаллари мавжудлиги ва ДТС талабларига мослиги(ҳар бирига 1 балдан): ҳа — 5 балл, йўқ — 0 балл; ўқитувчининг фан кабинетини жиҳозлашга қўшган шахсий ҳиссаси: бор, намуна жиҳозланган — 10 балл, йўқ — 0 балл; Танлов натижаларини она тили ва адабиёт фани ўқитувчилари мисолида

кўриб чиқамиз. Мактабда бу фандан дарс берадиган ўқитувчилар 6 нафар бўлса, айтилик йиллик дарс сеткасига кўра 5—9-синфларда: 5-^{"А.Б.В"} синфда 27 соат, 6-^{"А.Б.В"} синфда 21 соат, 7-^{"А.Б.В"} синфда 15 соат, 8-^{"А.Б"} синфда 10 соат, 9-^{"А.Б"} синфда 10 соат, жами 83 соат дарсни жадвалда тўпланган балларга кўра 6 нафар ўқитувчига қуйидагича бўламиз. Айтилик, фан ўқитувчилари танловда қуйидагича натижа кўрсатган: 1-ўқитувчи — 70 балл, 2-ўқитувчи — 60 балл, 3-ўқитувчи — 50 балл, 4-ўқитувчи — 40 балл, 5-ўқитувчи — 30 балл, 6-ўқитувчи — 25 балл. Баллар қўшилиб, (70+60+50+40+30+25=275) натижадан ҳар бир ўқитувчининг фойдагига улуши чиқарилади:

1. $(70:275) \cdot 100 \% = 25 \%$.
2. $(60:275) \cdot 100 \% = 22 \%$.
3. $(50:275) \cdot 100 \% = 18 \%$.
4. $(40:275) \cdot 100 \% = 15 \%$.
5. $(30:275) \cdot 100 \% = 11 \%$.
6. $(25:275) \cdot 100 \% = 9 \%$.

Тақсимлашда умумий дарс соатлари — 83нинг ўқитувчи натижасида нисбатини оламиз. Яъни, биринчи ўқитувчига қуйидагича дарс соати берилади: $(83:100) \cdot 25 = 20,75 = 21$ соат. Бошқа муаллимларга ҳам шу тартибда соатлар бўлиб берилади. Табиийки, эндигина олий ўқув юртини тамомлаб келган мутахассис бу танловда қатнашмайди ва дарс соатлари мутахассисга бериладиган соат нисбатига кўра ҳисобланади.

Ўтган ўқув йилида дарсларни шу тартибда тақсимлашимиз натижасида жамоамизда соғлом рақобат муҳити қарор топиб, ўқитувчилар фаоллиги янада ортди. Янги ижодкор, фидойи ўқитувчилар кашф этилди. Ушбу механизм туманимиз миқёсида оммалаштирилиб, худуддаги барча мактаблар педагогика кенгашида маъқулланган. Мазкур жадвал параметрларига ўзгаришлар киритиш, мукамаллаштириш мактаб раҳбарларининг ижодкорлик қобилиятига боғлиқ.

Педагогларнинг ижодкорлигини ва маҳоратини моддий рағбатлантириш мақсадида бериладиган устама ҳақ, моддий ёрдам ва рағбатлантиришларни ҳам шу натижаларга қараб тақсимлаш адолатли кечади. Мактаб маъмурияти ва ўқитувчилар ўртасида турли тушунмовчиликларнинг олди олиниб, устамалар белгилаш бўйича шаффоф тизим шаклланади.

Сардор КЎБАЕВ,
Булунгур туманидаги
45-мактаб
директорининг ўқув
ишлари бўйича
ўринбосари

Таниш мухит ўқувчига эркинлик беради

"Ma'rifat" газетасининг шу йил 6 июль сонидида чоп этилган Насиба Эрхонова қаламига мансуб "Маҳалладаги мактаб: унинг узокдаги таълим муассасасидан афзаллиги нимада?" мақоласини ўқигач, узок мактабга қатнаб ўқийдиган баъзи болаларни кузатдим. Уларнинг ота-оналари билан фикр алмашганимдан сўнг муаллиф кўпчиликка маълум бўлган, бироқ буни тан олгиси келмайдиган нозик муаммони қаламга олганига амин бўлдим.

Қишлоғимиздаги 15-мактаб туман миқёсида намунали деб эътироф этилган, рейтинг кўрсаткичлари бўйича юқори ўринларда туради. Таълим даргоҳида ишлайдиган ўқитувчилар ҳам билимли, салоҳиятли, ўз касбининг устаси. Бир кўшнимизнинг қизи шу мактабда ўқийди. Бироқ ўғли қишлоғимиздан 3 километр узокдаги — қўшни туманда жойлашган мактабга қатнайди. Хар сафар ҳориб-чарчаб, ҳатто портфелини оғриниб кўтариб келаётган ўқувчига қарайману, унинг кўшимча дарс ёки спорт тўғрисида шугулланишини кўз олдимга келтиролмайдим.

Ўйларимни сезгандай бир куни онаси айтиб қолди:

— Қизимдан хотиржамман. Қўшниларнинг болалари билан бирга мактабга бориб келади. Дарсдан кейин фан тўғрисида қатнайдими. Хамма ишларга улгуради. Дам олиш, дарс қилиш, уй ишларида қарашига ҳам вақт топади. Лекин тўнғичимни узок йўл

қийнаб қўймоқда. Биласиз, мактабдан бекатгача бўлган масофанинг ўзи ҳам анча. Айниқса, киши кунлари эрта қоронғи тушади. Шундай пайтларда сирпанчиқ йўллардан эсон-омон ўтиб уйга келсин, деб юрак ҳовучлаб ўтираман...

Тажрибадан маълумки, ўқувчилар, айниқса, қуйи синф ўқувчилари уйларида яқин жойдаги мактабда таълим олиши мақсадга мувофиқ. Чунки ўқишдаги юктамалардан ташқари йўл ва вақт муаммолари уларга икки хисса оғирлик қилади. Ўқувчи ҳар қанча ҳаракат қилмасин, толиққани боис вазифаларни ҳам талаб даражасида бажаролмайди. Ақлий ривожланиш жисмоний фаоллик ва руҳий тетикликини талаб қилгани туфайли бундай ўқувчи ўрганишда фаол бўла олмайди. Яшаш жойига яқин мактабда ўқийдиган ўқувчида бундай муаммолар кузатилмайди. Ўз маҳалласи ёки қишлоғида бола ўзини анча эркин, хотиржам ҳис этади. Чунки ўқитувчилар ва мактабдошларининг аксарияти деярли таниш бўлиб, муҳитга мослашуви тез кечади. Бу омиллар болага руҳий хотиржамлик бағишлаб, дарсларда фаол иштирок этиши, иқтидорини тўлақонли намоён қилиши, энг муҳими, фанларга қизиқиши ортисида сабаб бўлади. Дарсдан кейин ҳам кунлик режалаштирилган вазифаларга улгуриши, жумладан, турли тўғраракларга қатнашиши мумкин. Уйга вазифаларни ҳам кеч тушмасдан,

мия ва тана фаол бўлган паллада бажаради. Вақтида ҳордиқ чиқариб, куч йи-

Gazeta va gazetxon

гади.

Ўқитувчи учун ҳам маҳалладошининг фарзандини ўқитиш анча қулай. Боси, бошқа ҳудуддан келадиган боланинг оиласи билан ҳамкорлик ўрнатиш анча мушкул. Ота-оналар билан йиғилишлардан ташқари учрашиб гаплашиш зарурати туғилса ҳам алоҳида вақт ажратишга тўғри келади. Аксинча, маҳалладошлари оиласидаги аҳвол, шароитдан яхши хабардор ўқитувчи ўқувчиси таълим-тарбиясига ҳам шунга кўра ёндашади. Муаммолар вазиятларда йўл-йўлаккай ота-оналар билан учрашиб, ҳамкорликда ишлаш имконига эга бўлади. Ота-оналар ҳам доимий равишда ўқитувчи билан мулоқот ўрнатиб, мактаб ҳаётига дахлдорлик туяди. Бу ҳолат, табиийки, ўқувчини сергак торттириб, янада одобли, аълочи ўқишга ундайди.

Моҳидилхон ХУШВАҚОВА,
Избоскан туманидаги
15-мактаб ўқитувчиси

Мухтарам муштарий, эҳтимол бу сарлавҳа сизга танишдир, балки бундан бир неча йил бурун шундай сарлавҳа билан "Ma'rifat" саҳифаларида чоп этилган материал назарингиздан четда қолгандир. 2009 йилнинг 23 декабрида ана шу сарлавҳа остида чоп этилган мақола бизнинг жамоа, санъатсевар ёшлар учун жуда қадрли. Унда бизнинг олис Хатирчи туманида куй-қўшиққа ошно бўлиб камолга етаётган қишлоқ ёшларининг ҳаёти, эришаётган муваффақиятлари қаламга олинган эди. Орадан шунча йиллар ўтди, бу давр ичида биз ана шу сарлавҳа остида қатор танловлар ўтказиб, қанчадан-қанча истеъдодларни кашф этдик.

Газета инсонга қанот бағишлар, янги-янги ютуқлар сари илҳомлантириб тураркан. Коллежимизда истеъдодли ўқитувчи ва ўқувчилардан ташкил топган "Хумо-

Ёр-ёр айтсак ярашади бу Ватанда

ра", "Сарбози оҳанглари" дасталари жамоаси мамлакатимиз мустақиллигининг ҳар бир қутлуг санасини муносиб тўхфалар билан кутиб олишни режалаштириб, репертуаримизни бойитишга ҳаракат қилдик. Тинимсиз изланишлар туфайли истеъдодлар сайқал топа борди. Туман, вилоят миқёсида ўтказиладиган маънавий-маданий тадбирларда мунтазам иштирок эта бошладик. Натижада 2011, 2013, 2014 йиллари "Барҳаёт ананалар" фольклор дасталари танловининг Самарқандда ўтказилган республика босқичидаги чиқишларимиз юқори баҳоланиб, голиблар қаторидан ўрин олди. 2012 йили "Ягонасан, муқаддас Ватан" кўрик-танловининг республика босқичида фахрли 2-ўринни, ўтган йили эса олий ўринни эгаллашимиз Хатирчида қадимий куй-қўшиқлар, лапар ва яллалар ёшларимиз томонидан хурмат ва меҳр билан ўрганилиб, ижро этиб келинаётганидан дарак бўлди гўё. Шунингдек, коллежимизда "Онам айтган аллалар", "Бахшилар юртин куйлар", "Нурли наволар" каби танловлар муттасил ташкил этилиб, бобо ва бувиларимиз куйлаган халқ оғзаки ижоди намуналари ёшларимиз томонидан замонавий талқинда ижро этиб келинмоқда.

Бу йил мамлакатимиз мустақиллигининг 25 йиллиги кенг нишонланаётган. Биз ана шу қутлуг сана муносабати билан "Ёр-ёр айтсак ярашади бу Ватанда" деб номланган театрлаштирилган концерт дастури тайёрлаб, маҳаллаларимиз, туманимиз саҳналарида байрам тадбирлари намойиш этишга ҳозирлик кўраямиз.

Одилжон ПАРДАЕВ,
Хатирчи педагогика ва хизмат кўрсатиш касб-хунар коллежи мусика фани ўқитувчиси

Мустақил ижодий иш

ўқувчи томонидан, ўқиб-ўрганиш, шахсий хулосалар асосида ёзилсагина ўзини оқлайди

"Ma'rifat" газетасида фан ўқитувчиларининг амалиёт-да синаган турли тажрибалари, педтехнологиялари, тавсияларини кузатиб, ўрганиб бораман. Айримларини дарс соатларида қўллаган эдим, натижаси кутганимдек бўлди. Шунда ўтган ўқув йиллари амалда самарали фойдаланган усул — ўқувчида мустақил фикрлашни шакллантириш ҳақидаги тажрибамни ҳамкасблар билан баҳам кўришга чоғландим.

Ўқувчилик пайтларимиз она тили ва адабиёт фанидан иншо ёзиш, режа тузиш, мавзу бўйича обдон тайёрланиш кўпимизга ёқмасди. Муаллимаимизнинг қайта-қайта танбеҳ, гоҳи қаттиқ оғохлантиришларидан кейин мўъжазгина иншолар ёзиларди. Баҳоларимиз ҳам иқтидоримизга яраша — кўчирганлар энг паст, мустақил фикрлаб, ўй-кечинмаларини ҳам қўшиб, берил-

ган мавзунинг атрофлича изоҳлаганлар эса юқори баҳо, мактов, олқишлар билан мукофотланарди. Икки-уч бора қониқарсиз баҳо таъмини сезгач, иншоларни энциклопедиялар, турли китоб, газета-журналларда ўқиган маълумот, мулоҳазалар билан бойитиб ёзишга одатлангандим. Бадий асар тафаккурни кенгайтириб, мавзунинг таҳлил қилиш баробарида бошқа

манбалар билан таққослашга ўргатишни тушунгандим. Улғайиб, касб танлаш фурсати етганида болалик таассуротларимни сўзда ифодалашга, мустақил фикрлашга, табиати кузатишга ўргатган фан — она тили ва адабиётни танладим.

Ўқитувчи бўлиб, илк машғулотларни бошлаган чоғим синфни тўлдириб ўтирган ўттиз чоғли ўқувчининг билимини синаш, асосийси, дунёқарашини, ўз фикрини библиш учун дабдурустдан эркин мавзуда иншо ёздирдим. Натижаси ўйлаганимдек бўлмади. Аксар ўқувчилар дарсликлардан фойдаланган, баъзиси интернетдаги тайёр матнларни силлиққина кўчириб топширганди. Ўқувчиларнинг бу "қилмиш"лари жиддий муҳокама

этилгач, қатъий шарт — ҳар ким ўзи хоҳлаган бирор бадий асарни ҳафта якунигача ўқиб, таассуротлари, ҳиссиётларини бор ҳолича ёзиб бориши, матн шаклида топширишини тайинладим. Вазифани бажармаганларга жарима баллари белгиланди. Аввалига кутубхонага киришдан қочганлар кейинги назорат синовларида илғорлардан ортда қолавергач, мутулаага астойдил киришди. Орадан муайян вақт ўтгач, аксарият болаларнинг қалами равланлашиб, фикрлари бир-бириникидан фарқланадиган, дарсликдаги шеър, роман парчаларини дадил шархлайдиган бўлди. Кўз ўнгимда кундан-кунга бўй чўзиб, мустақил ҳаётга ўз қарашини, ўз фикрини билан тайёрланаётган ёшларни кўриб, устозимнинг: "Ўқувчига бўлажак кадр деб эмас, шахс деб қаранг, кўнглини топинг. Шунда мустақил фикрлайдиган, қалби тоза инсонни тарбиялайсиз", деган ўғити ёдимга тушаверади.

Дилсўз ЖАББОРОВА,
Питнак транспорт касб-хунар коллежи ўқитувчиси

2016-yil 10-avgust, № 64 (8921)

«Ёш мутахассислар мактаби»

эндигона иш бошлаган педагогларнинг таълим муассасаси муҳитига мослашуви ва касбий компетентлигини оширишда муҳим ўрин тутди

Халқимизнинг устоз-шогирд анъаналари узок ва бой тарихий илди-ларга эга. Бу анъаналар йиллар давомида дастлаб маънавий мероси-мизнинг йирик намоёндалари, буюк алломаларимиз томонидан шакл-лантирилган ва бу, албатта, ҳозирги кунда ҳам муҳим аҳамият касб этади. Олий ўқув юртини битириб, ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида ишлашга қатъий бел боғлаган ёш мутахассислар иш жараё-нида айрим қийинчиликларга дуч келиши табиий. Янги ўқув йили бош-ланишига санокли кунлар қолганда ёш мутахассис баъзан ишни нимадан бошлашини билмай, иккиланиб қолади.

Ўтган йилнинг 6 майида Ўрта мах-сус, касб-хунар таълими марказининг «Ўрта махсус, касб-хунар таълими му-ассасаларининг методик хизмати тўғри-сида» намунавий низомни тасдиқлаш ҳақида 134-сонли буйруқ қабул қилин-ди. Ушбу буйруқнинг мақсади Методик хизмат орқали Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаси ўқув жараёнини ўқув-методик ҳужжатлар билан таъмин-лаш, ҳар бир педагог кадр ва ишлаб чиқариш таълими ус-тасининг профессио-нал маҳорати, малака-си ва касбий ком-петенциясини ошириш, педагоглар жа-моаси ижодий салоҳияти узлуқсиз оши-риб борилишини таъминлашдан ибор-ратдир.

Таълим муассасасининг методик хиз-мати **методик кенгаш; фан кафедрал-лари; ёш мутахассислар мактаби; педагогик маҳорат мактаби** шаклида ташкил этилади.

Методик кенгаш — таълим муассас-аси ўқув жараёнини методик таъмин-лашни самарали ташкил этади ва ри-вовлантиради, методик хизмат ташки-лий тузилмалари фаолиятини мувофиқ-лаштиради. У доимий фаолият кўрсат-увчи коллегиал органдир.

Фан кафедралари — иш фаолияти «Ўрта махсус, касб-хунар таълими му-ассасаларининг кафедраси тўғрисида-ги намунавий низом»га мувофиқ таш-кил этилади.

Педагогик маҳорат мактаби — таълим муассасасида педагог ва ишлаб чиқариш таълими усталарининг касбий

маҳоратини оширишда муҳим аҳамият касб этади.

Ёш мутахассислар мактаби таъ-лим муассасасида илк бор фаолиятини бошлаётган педагогларнинг касбий компетентлигини ошириш, уларнинг муассаса иш фаолиятига мослашиши, ўзининг педагогик қобилиятини намо-ён қилиши ва маҳоратли педагог си-фатида шаклланишига ёрдам беради. Шу маънода қуйида таълим муассасаси «Ёш мутахассислар мактаби» иш фао-лиятини ташкил қилишнинг муҳим жи-ҳатлари тўхталганин жоиз деб билдик. Са-

баби, ёш педагогларнинг ҳаётда ўз ўринларини топиши, ўз салоҳиятлари-ни эркин намоён эта олишига қўмакла-шиш бутун жамоанинг диққат-эътибо-рида бўлиши, ҳар бир педагог бу жа-раёнга ўзини дахлдор, масъул деб би-лиши зарур.

Низомда «Ёш мутахассислар макта-би» машғулотлари тингловчилар тар-кибига қараб, ҳар икки ойда бир марта ўтказилиши кўзда тутилган. Лекин шун-да бўлса-да, янги ўқув йили арафа-сида бир неча марта машғулотлар ўтка-зиш фойдадан холи бўлмайди. Бунда директорнинг ўқув ишлари бўйича ўринбосари «Ёш мутахассислар макта-би» раҳбари билан биргаликда ишга янги келган ёш мутахассис эҳтиёжини аниқлаган ҳолда, у бажариши лозим бўлган ишлар рўйхатини олдиндан шакл-лантиришга киришади. Бир ўқув йил-га мўлжалланган ишларнинг намуна-вий режаси қуйидаги шаклда тузили-ши мумкин:

«Ёш мутахассислар мактаби»нинг 2016-2017 ўқув йилига мўлжалланган намунавий иш режаси

(таълим муассасаси)

№	Машғулот мавзуси	Ўтиш вақти	Маъру-зачи
1	Таълим муассасасининг бошқарув тузилмаси		
2	Таълим муассасасининг устави, ички тартиб (одоб-ахлоқ) қоидалари		
3	Давлат(тармок) таълим стандартлари		
4	Ўқув режалар(таянч, намунавий, ишчи) тузилиши		
5	Намунавий ўқув дастурларини ўрганиш асосида ишчи дастур тузиш		
6	Ўқув машғулоти ўқитишнинг ноанъанавий усуллари билан бойитиш		
7	Дарс ишланмаларини тайёрлаш		
8	Маъруза матнлари ва дидактик материаллар тайёрлаш		
9	Дарсларда замонавий ахборот-коммуникация ва техника воситаларидан фойдаланиш		
10	Ўқув машғулотлари журнали		
11	Ўқувчиларнинг дарсларини таҳлил қилиш ва ёзма расмийлаштириш		
12	Ўқувчилар билимини баҳолашнинг рейтинг назорат тизими		
13	Шахсий йиллик иш юкламаларини режалаштириш		
14	Ўқувчиларнинг асосий фаолият турларига сарфланган вақт меъёrlари ҳисоботини юритиб бориш		
	Ўқувчиларнинг меҳнат фаолияти самарадорлиги (устама)ни ҳисоблаш-мезонлари		
15	Ўқувчи йўл қўйган хато ва камчиликлар учун бериладиган жазима баллари		
16	Дарсдан ташқари вақтда ўқувчилар билан маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларни олиб бориш		
17	Гуруҳ йиғилишларини ўтказиш		
18	Ота-оналар йиғилишларини ўтказиш		
19	Ёш ўқувчиларнинг режими		
20	Жамоа шартномаси...		

Изоҳ: шароитдан келиб чиққан ҳолда ҳар бир жамоа намунавий иш режасига ижодий ёндашиб, уни бойитиши мумкин.

Мавзулар тахрибали педагогларга тайёрланиш ва машғулот ўтиш учун ол-диндан берилди. Улар машғулотлар-ни янги ўқув йилига қадар юқоридаги режа асосида, алоҳида аудитория таш-кил қилган ҳолда кўргазмалар, амалий шаклда ўтишга ҳозирлик кўра бошлай-ди. Қисқаси, ёш кадрни педагогик со-ҳасига олиб киришда ва меҳнат фао-лиятига мослашувида унга бириктирил-ган устозга қўйилган мажбуриятлар ҳам анча маъсулиятни талаб этади.

Ёш ўқувчиларнинг касбий шаклланиш жараёнида нафақат устози, балки пе-дагогик жамоа муҳим ўрин тутди. Шу маънода, ёш ўқувчи педагогик жа-моа томонидан ўзига билдирилган тан-қид, мулоҳаза ва маслаҳатларни тўғри қабул қилиши, руҳан тушунлиққа туш-маслиги, хато ва камчиликларини ўз вақ-тида пайқаб, бартараф қилиб бориши лозим. Ҳамкасblари билан биргаликда ягона мақсад сари — ўқувчиларга таъ-лим ва тарбия бериб, barkamol этиб тарбиялаш йўлида меҳнат қилаётгани-ни, билдирилаётган тавсиявий ха-рактердаги танқидлар унинг манфаатига хизмат қилишини чуқур англаши зарур. Бу машаққатли йўлда бетиним ўқиб-ўрганиб, малакасини ошириб борган педагогнинг тахрибаси юксала бора-ди.

Ўрта махсус, касб-хунар таълими ти-зими ходимлари асосий лавозимлари-нинг малака тавсифларида олий маъ-лумотли ўқувчи билиши зарур бўлган нарсалар ва лавозим вазифалари аниқ белгиланган берилган. Бундан ташқари, «Ўрта махсус, касб-хунар таълими му-ассасалари ходимлари асосий лавозим-ларининг малака тавсифлари бўйича йўриқнома»да олий маълумотли ўқув-чининг ўқув ишлари, ўқув-методик, ил-мий ва илмий-методик ишлар, ташки-лий-методик ва ташкилий-педагогик ишлар, маънавий-маърифий ва тарби-явий ишлар юзасидан бир қатор муҳим вазифаларни билиши лозимлиги ўқти-риб ўтилган. Жумладан:

Ўқув ишлари бўйича:

а) таълим даражаси ва маълум курс-лар (гуруҳлар) учун мўлжалланган, дав-лат таълим стандартлари ва ўқув даст-турларига асосланган тегишли фан бўйича назарий ва амалий ўқув машғу-лотларини ўтатиш таъминлаш;

б) ўқувчиларни олган билимларини амалда мустақил равишда қўллашга тай-ёрлаш, уларга маслаҳат бериш;

в) таълим стандартлари талабларига асосан ўқув материаллари ўқувчилар то-монидан ўзлаштирилишини объектив баҳолашни таъминлаш учун рейтинг назоратини амалда қўллаш, айтиш шу мақсадда жорий, оралик ва якуний на-зоратлар ўтказиш, ўқувчиларнинг ёзма ишлари ва дафтарларини текшириш, рейтинг балларини ҳисоблаш;

г) ўқувчилар давомати назоратини олиб бориш, уларнинг таълим муассас-аси устави талабларига риоя қилиш-ларини таъминлаш;

д) ўзлаштиришда оқсатган ўқувчи-лар билан яқка тартибда ва гуруҳли иш олиб бориш, давлат таълим-стандарт-лари талаблари асосида ўқув матери-алларини тўлиқ ўзлаштирилишини таъ-минлаш.

Ўқув-методик, илмий ва илмий-методик ишлар бўйича:

а) таълим машғулоти режасини иш-лаб чиқиш, дидактик, кўргазмалар ва тар-катма материаллар тайёрлаш, амалий, лаборатория машғулоти режаси, ўқув ва ишлаб чиқариш амалиётлари, курс иши, диплом лойиҳалари(ишлари)га методик кўрсатмалар ишлаб чиқиш;

б) амалий машғулотлар учун масала ва топшириқлар, ўқувчиларнинг муста-қил, яқка тартибдаги ва ўқув-изланиш ишлари, уларнинг билимларини назор-ат қилиш бўйича вазифалар тайёрлаш;

в) илмий-педагогик кенгаш, методик кенгаш ишларида, илмий конферен-ция, семинар-тренингларда, мажлис-ларда, ҳисоботларни тайёрлашда иш-тирок этиш;

г) ўқувчиларни фан олимпиадалари, турли мусобақаларга, илмий конферен-

ция ва фестивалларга тайёрлаш;

д) ўқув ва илмий-тадқиқот ишлари-нинг олиб борилишида қатнашиш.

Ташкилий-методик ва ташкилий-педагогик ишлар бўйича:

а) мактабларда касбга йўналтириш ишларини олиб бориш;

б) маҳалла фаоллари билан 9-синф битирувчиларини таълимнинг кейинги босқичига қамраб олиш масалалари бўйича иш олиб бориш;

в) ўқувчиларда умумий касблар ҳақида тасаввурни шакллантириш;

г) оқиб дарслар (машғулотлар) ўтка-зиш ва фанларда иштирок этиш;

д) фан тўғрисидаги ишларига раҳ-барлик қилиш;

е) таълим муассасасининг маслаҳат марказлари ишларида қатнашиш;

ж) маданий-саёҳат тадбирларини ташкил этиш ва ўтказиш;

з) «Barkamol авлод» спорт ўйинла-рининг ўтказилиши, ўқувчилар ораси-да турли кўриқ-танловларни ташкил этишда қатнашиш;

и) лаборатория, кабинет, бирикти-рилган хоналарнинг ўқув жиҳозлари ва техник воситаларидан самарали фой-даланилишини таъминлаш;

к) ўқувчиларнинг ўқув-методик ада-биётлар ва ахборот маълумотлари билан таъминланиши ва уларнинг сақла-нишини назорат қилиш.

Маънавий-маърифий ва тарбия-вий ишлар бўйича:

а) ўқув гуруҳларига раҳбарлик қилиш;

б) ўқувчиларни маънавий-маърифий тадбирлар, мусобақаларга тайёрлаш бўйича чора-тадбирлар, ота-оналар, психолог ҳамда бошқа ўқувчилар билан яқка тартибда суҳбат ва учрашув-лар ўтказиш;

в) бириктирилган гуруҳ билан му-зей, кўргазмаларга ташириб, ёзувчи ва санъаткорлар билан ижодий учрашув-лар ўтказилишини ташкил этиш.

Бошқа мажбуриятлари:

а) меҳнат ва ишлаб чиқариш инти-зомига, педагогик ахлоқ нормалари, тегишли меъёрий ҳужжатлар талаб-ларига, меҳнат ҳафсизлиги қондалари ва ўқув жиҳозларидан фойдаланганда са-нитария-гигиена талабларига риоя қилиш;

б) ўз касбий тайёргарлигини (мала-касини) доимий равишда ошириб бо-риш.

Кўриниб турибдики, ёш педагог ўр-надиган ва бажариши лозим бўлган ишлар талабига. Улар олий ўқув юрт-ларида юқоридаги вазифаларнинг ҳам-масини ҳам ўрганган, амалиётда ўта-ган, дея олмайди. Устоз-мураббийлар бу борада ёш мутахассислар билан ўзаро ҳамкорликда, қадим-бақадим фа-олият олиб борсалар, нур устига нур бўлади.

Ҳазрат Навоий «Мақбуб ул-қулуб» аса-рининг «Мударрислар ҳақида»ги боби-да ўқитиш ва ўқинишнинг шарафли, масъ-улиятли жиҳатлари, муаллимлик касби-нинг машаққатларини алоҳида таъкид-лайди:

Шогирд агар шайхулислом, қозидир, Устоз рози, Тангри ундан розидир.

Яъни, «Муаллим юзлаб машаққат че-кади. Шу жиҳатдан олганда болаларда унинг ҳақи, кўп. Агар шогирд улғайган, подшоҳлик мартабасига эришса ҳам ўз муаллимига қуллук қилса арзийди. Би-нобарин, шогирд шайхулислом ва қозил-лик даражасига кўтарилганда ҳам усто-зи ундан рози бўлсагина, Тангри ҳам рози бўлади». Демак, ҳар бир замонда муаллимнинг устозлик мақоми, дара-жаси шогирдлари камолоти билан ба-ҳоланган. Бу бежиз эмас.

Муҳаббат ҚАРОМАТОВА,

Бухоро вилоят ҳокимлиги ўрта махсус, касб-хунар таълими

бошқармасининг бош

мутахассиси,

Жўракул ДАВЛАТОВ,

Олот хизмат кўрсатиш касб-хунар

коллежи директорининг ўқув

ишлари бўйича ўринбосари,

халқ таълими ва касб-хунар

таълими аълочиси

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Худудларда таълим-тарбия сифати даражасини аниқлашда қуйидаги комплекс кўрсаткичлар мезон сифатида белгиланган:

⇒ умумтаълим муассасалари ўқувчиларининг умумтаълим фанлари бўйича билимлар беллашувида эришган натижалари;
⇒ таълим сифати мониторинги натижалари;
⇒ фан олимпиадасининг вилоят босқичи натижалари;
⇒ "Инглиз тили билимдонлари" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Йилнинг энг яхши мактаб директори" кўрик-танлови натижалари;
⇒ таълим муассасаларини аттестациядан ўтказиш режасининг бажарилиши;
⇒ "Йилнинг энг яхши маънавият

тарғиботчиси" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Энг обод таълим муассасаси" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Йилнинг энг яхши тарбиячиси" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Энг яхши мактаб веб-сайти" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Энг яхши ўқитувчи веб-сайти" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Энг яхши таълим муассасаларининг ўқув-тарбия жараёнини методик таъминлаш кичик гуруҳи" кўрик-танлови натижалари;
⇒ "Энг яхши давлат таълим стандартларига риоя этиш мониторинги методик таъминлаш кичик гуруҳи" кўрик-танлови натижалари.

Анъанага кўра бу йил ҳам ҳудудий халқ таълими бошқаруви идоралари, туман (шаҳар) ХТМФМТТЭБ ҳамда умумтаълим муассасаларининг фаолияти мазкур мезонлар асосида ўрғаниб чиқилди, таҳлиллар асосида натижалар аниқланди. Жумладан, 2015-2016 ўқув йилида беллашувнинг ҳудудий босқичларида жами 2 млн.га яқин ўқувчи қатнашиб, республика босқичи якунлари бўйича барча ўқувчиларнинг 16 та умумтаълим фанидан ўртача кўрсаткичи 82,9 балли ташкил этди. Беллашувнинг республика босқичида иштирок этган 392 нафар ўқувчининг 264 нафарини (67,4 фоиз) умумтаълим мактаблари, 128 нафарини (32,6 фоиз) айрим фанлар чуқур ўқитиладиган ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаблари ва мактаб-интернатлари ўқувчилари ташкил этган.

Ўқувчиларнинг фанлар бўйича натижалари таҳлил қилинганда, республика бўйича ўртача кўрсаткич давлат ва ҳуқуқ асослари фанидан 92,4, иқтисодий билим асосларидан 89,7, француз тилидан 88,7, математикадан 88,5, ўзбек тилидан 86,9, тарихдан 86,3, инглиз тилидан 85,5, она тили ва адабиётдан 84,4, физикадан 84,4, кимёдан 82,2, географиядан 82,1, биологиядан 82,0, рус тили ва адабиётдан (рус) 79,3, рус тилидан 78,8, немис тилидан 67,8, информатика фанидан 67,5 балли ташкил этди.

Ушбу ҳолатни ўтган ўқув йили натижалари билан таққослаганда она тили ва адабиёт, инглиз тили, математика, кимё, таълим ўзбек ва қардош тилларда олиб бориладиган мактабларда рус тили фанларидан ўртача баллар ўсганини кузатиш мумкин.

Билимлар беллашуви натижаларига кўра Андижон (87,4 балл), Фарғона (87,3 балл), Бухоро (87,2 балл) вилояти ўқувчилари юқори кўрсаткичга эга бўлган бўлса, Жиззах (78,5 балл), Қашқадарё (79,5 балл), Тошкент вилояти (79,3 балл) ўқувчилари нисбатан паст натижани қайд этган.

Фарғона ва Бухоро вилоятлари ўқувчилари 18 тадан, Тошкент шаҳри, Андижон ва Навоий вилоятлари ўқувчилари 17 тадан, Хоразм вилояти 14 та, Қорақалпоғистон Республикаси ва Сирдарё вилояти 12 та, Жиззах ва Наманган вилоятлари 10 тадан, Самарқанд вилояти 9 та, Қашқадарё ва Тошкент вилоятлари 7 тадан ва Сурхондарё вилояти ўқувчилари 6 тадан совринли (1-, 2-, 3) ўринларни қўлга киритган.

Халқ таълими вазирлигининг 2015 йил 30 октябрдаги "Халқ таълими тизимида 2015-2016 ўқув йилида таълим сифати мониторингини ўтказиш тўғрисида"ги буйруғига асосан ўқув йили давомида икки марта, яъни ўқув

гарлик даражаси бўлиб, у педагоглардан ўз фани бўйича тест синови ҳамда сўровнома ўтказиш орқали ўрганилди.

Таҳлилларга кўра, инглиз тили, математика, биология, география фани ўқитувчилари энг юқори кўрсаткични қайд этган.

Мазкур масала бир неча маротаба видеоўқув, видеоселектор ва вазирлик хайъат йиғилишларида муҳокама қилинишига қарамай, худудларда ижобий томонга ўзгариш қийинчилик билан кечмоқда. Зеро, мониторинг жараёнида олинган сўровномалар таҳлили айрим ўқитувчи ва мактаб раҳбарларининг ўз фани бўйича илғор иш тажрибалари ва янгиликлардан бехабарлиги, ўз устида мустақил ишлалмаслигини кўрсатди.

Мониторинг жараёнида иштирок этган 378 нафар мактаб раҳбарининг 75 нафари "Илғор педагогик техно-

давлат умумтаълим муассасалари, 24 нафари (2,2 фоизи) махсус мактаб-интернатлар ўқувчиларидир.

Тўртинчи кўрсаткич "Инглиз тили билимдонлари" кўрик-танлови натижаларига асосланади. Президентимизнинг 2012 йил 10 декабрдаги "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбири тўғрисида"ги қарориди белгиланган вазифалар, умумтаълим мактаблари ўқувчиларини инглиз тили бўйича эгаллаган ўз билим, кўникма ва маълумотларини мулоқот жараёнида қўллагани ўргатиш, қобилиятли ва иқтидорли ўқувчиларни аниқлаш ҳамда уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилган мазкур интеллектуал мусобақанинг республика босқичида Юнусобод туманидаги 17-мактаб жамоаси I, Шаҳри-туманидаги 53-мактаб ва Гиждувон туманидаги 8-ихтисослаштирилган дав-

лат умумтаълим муассасалари, 24 нафари (2,2 фоизи) махсус мактаб-интернатлар ўқувчиларидир.

Тўртинчи кўрсаткич "Инглиз тили билимдонлари" кўрик-танлови натижаларига асосланади. Президентимизнинг 2012 йил 10 декабрдаги "Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбири тўғрисида"ги қарориди белгиланган вазифалар, умумтаълим мактаблари ўқувчиларини инглиз тили бўйича эгаллаган ўз билим, кўникма ва маълумотларини мулоқот жараёнида қўллагани ўргатиш, қобилиятли ва иқтидорли ўқувчиларни аниқлаш ҳамда уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилган мазкур интеллектуал мусобақанинг республика босқичида Юнусобод туманидаги 17-мактаб жамоаси I, Шаҳри-туманидаги 53-мактаб ва Гиждувон туманидаги 8-ихтисослаштирилган дав-

сус МТМ тарбиячиси Минаввар Қобилова иккинчи, Шайхонтоҳур туманидаги 259-МТМ тарбиячиси Муниса Олимова учинчи ўринга муносиб деб топилди.

"Энг обод таълим муассасаси" кўрик-танловининг бу йилги республика босқичида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан биттадан энг обод мактаб аниқланди. Мазкур беллашувда ҳудудий ораста, кўламазорлаштириш ва ободонлаштириш ишлари намунали йўлга қўйилган таълим муассасаларига алоҳида аҳамият қаратилди. Зеро, обод мактабда таълим самарадорлиги ҳам эътибордан четда қолмайди. Чунки ўзи раҳбарлик қилаётган муассасанинг гуллаб-яшнашига астойдил интилан директор ўқув-тарбия сифатини ҳам, албатта, оширишга ҳаракат қилиши шубҳасиз.

Шунингдек, МТМлар ўртасида ўтка-

нисбатан паст натижани Қашқадарё, Сурхондарё ва Сирдарё вилоятлари қайд этган.

Комплекс кўрсаткичлар туман(шаҳар)лар бўйича таҳлил қилинганда барча йўналишлар бўйича юқори натижаларни Навоий шаҳри, Жиззах шаҳри, Нукус шаҳри, Самарқанд шаҳри, Фарғона шаҳри, Фузор тумани, Гиждувон тумани, Мирзо Улуғбек тумани, Қарши шаҳри, Юнусобод тумани, Гулистон шаҳри, Китоб тумани, Зарафшон шаҳри, Жарқўргон тумани, Хонка тумани, Чилонзор тумани, Қизилтепа тумани, Марҳамат тумани, Бухоро шаҳри, Урганч шаҳри қайд этган.

Республикада юқори натижага эришган худудларнинг кўрсаткичлари таҳлили мазкур худудларнинг билимлар беллашуви, фан олимпиадаси, таълим сифати мониторинги, "Инглиз тили билимдонлари", "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танловлари ҳамда илғор тажрибага эга ўқитувчиларнинг иш услубларини омаллаштиришга алоҳида эътибор қаратгани маълум бўлди.

Таълим сифатининг комплекс кўрсаткичи таҳлиллари натижасида ҳар бир фанни ўзлаштириш даражаси, фанлар қесимида ўқувчилар томонидан ўзлаштирилиши мураккаб бўлган мавзулар таҳлил этилиб, айни пайтда мавжуд бўшлиқларни тўлдирish чоралари кўрилмоқда.

Мустақиллик йиллари мамлакатимизда халқ таълими соҳасида низо-мизда салмоқли янгиланишлар амалга оширилди. Сай-ҳаракатлар самараси ўлароқ, деярли барча мактаблар қайтадан қурилди ёки капитал реконструкция қилинди. Замонавий ахборот-коммуникация технологиялари, ўқув-лаборатория жиҳозлари энг чека худуддаги таълим муассасаларига гача кириб борди. Яратилаётган бу имкониятлар замирида билим, эуко, ноёб иқтидори билан жаҳонга бўйлашадиган авлодни қамол топтиришдек олижаноб мақсад муассасаларини барчамиз яхши биламиз. Шу боис мактаб партасида кўзлари ёниб турган фарзандларимизга чуқур билим бериш, уларнинг иқтидорини рўёбга чиқариш учун соҳада хизмат қилаётган барча педагоглар вазифасига юксак масъулият билан қарайи, Ватанимиз тақдирига дахлдорлик ҳисси билан яшамоғи лозим. Зеро, юртимиз келажагининг қандай бўлиши бугун биз бераётган таълим-тарбиянинг сифати ва самарадорлигига боғлиқ.

Шарифжон ЭРГАШЕВ, Халқ таълими вазирлигининг таълим муассасаларида ўқув-тарбия жараёнини ривожлантириш бoш бoшқармaси бoшлaғи

Таълим сифатининг комплекс кўрсаткичлари

худудий халқ таълими бошқаруви идоралари, туман (шаҳар) ХТМФМТТЭБ ва мактаблар фаолиятини таҳлилий ўрганишга асос бўлмоқда

йилининг биринчи ярим йили ҳамда якунида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги мактабларнинг 4 — 9-синф ўқувчилари ўртасида 14 та умумтаълим фани бўйича таълим сифатини баҳолаш юзасидан мониторинг ўтказилди. Жараёнда 84 та туман(шаҳар)даги 252 та мактабдан 44526 нафар ўқувчи ҳамда 3717 нафар ўқитувчи иштирок этди. Мониторинг натижаларига кўра, 2015-2016 ўқув йилида ўқувчиларнинг умумий ўртача ўзлаштириш самарадорлиги ўтган ўқув йилига нисбатан 0,8 фоиз ошганлиги кузатилди.

Ўқув йили якунида умумтаълим мактаби ўқувчиларининг фанларни ўзлаштириши юзасидан кўрсаткичлари 2014-2015 ўқув йили билан таққосланганда, республика бўйича ўртача она тилидан 1,9 фоиз, математикадан 2 фоиз, рус тилидан 4,4 фоиз физикадан 2,1 фоиз, табиятшуносликдан 3,4 фоиз, кимёдан 1,9 фоиз, географиядан 1,2 фоиз, иқтисодий билим асосларидан 2,9 фоиз, информатика фанидан 1,7 фоизга ошгани маълум бўлди.

Таълим сифати мониторинги жараёнида ўқувчиларнинг давлат таълим стандартларида белгиланган талабларни бажариши билан бирга таълим сифатига бевосита ва билвосита таъсир этган омиллар ҳам аниқланди. Жумладан, таълим сифатига юқори таъсир кўрсатувчи асосий омил ўқитувчиларнинг касбий тайёр-

логия асосида дарс ўта оласизми?", "Замонавий ахборот-коммуникация технологияларидан мустақил фойдалана оласизми?", "Охириги 2 йил давомида педагогик технологиялар ва мактабни бошқаришга оид семинар ҳамда машғулотларда иштирок этганмисиз?", "Интернетнинг қайси хизматлари, сайтлари ва ресурсларидан фойдаланасиз?", "Таълим сифати кўрсаткичлари бўйича мактабнингизнинг туман (шаҳар), вилоятдаги рейтинг ўрни қандай? Уни яхшилаш учун нима қилмоқчисиз?" каби саволларга берган жавобларининг таҳлиллари, бу борадаги раҳбар ходимлар фаолиятини такомиллаштириш, масъулиятини ошириш лозимлигини кўрсатмоқда.

Энди навбатдаги кўрсаткич хусусида тўхталсак. Шу йилнинг 25-26 март кунлари 9-синф ўқувчилари ўртасида фан олимпиадасининг вилоят босқичи ўтказилиб, унда жами 7119 нафар ўқувчи қатнашди. Иштирокчиларнинг 5772 нафари(81,2 фоизи)ни умумий ўрта таълим, 1229 нафари(17,2 фоизи)ни айрим фанларни чуқур ўқитишга ихтисослаштирилган давлат умумтаълим муассасалари ҳамда 118 нафари(1,6 фоизи)ни махсус мактаб-интернат ўқувчилари ташкил қилган.

Шулар орасидан республика бўйича 1120 нафар голиб ўқувчи аниқланиб, уларнинг 824 нафари (73,5 фоизи) умумий ўрта таълим, 272 нафари (24,3 фоизи) ихтисослаштирилган

лат умумтаълим мактаб-интернати ўқувчилари II, Хазорасп туманидаги 11-мактаб жамоаси III ўринни эгаллади.

Бешинчи кўрсаткич "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танлови бўлиб, ҳар йили халқ таълими тизимидаги педагог ходимлар орасидан энг илғор, ташаббускор, фидойи, юксак касб маҳоратига эга ўқитувчиларни аниқлаш, уларнинг илғор тажрибаларини омаллаштириш, таълим муассасаларига амалий ёрдам кўрсатиш мақсадида Халқ таълими вазирлигининг буйруғига асосан ўтказилди. Бу йил 13 та фан бўйича ташкил қилинган беллашувнинг ҳудудий босқичларида 133413 нафар ўқитувчи иштирок этиб, улардан 182 нафари республика босқичида билим ва маҳоратини намойиш этиш имконини қўлга киритди.

Кўрик-танлов натижасига кўра 39 та совринли ўриннинг 8 таси Тошкент шаҳри, 6 таси Навоий вилояти, 4 таси Тошкент вилояти вакилларига насиб этган бўлса, Наманган, Фарғона ва Хоразм вилоятлари ўқитувчилари 3 тадан, Бухоро, Жиззах, Самарқанд, Сурхондарё вилоятлари иштирокчилари 2 тадан, қолган вилоятлардан келган педагоглар 1 тадан юқори ўринни эгаллади.

Шунингдек, Тошкент шаҳридан 6 нафар, Сурхондарё ва Хоразм вилоятларидан 2 нафардан, Бухоро, Жиззах ва Тошкент вилоятларидан 1 нафардан — жами 13 нафар иштирокчи 1-ўринга лойиқ деб топилгани ўтган йилга нисбатан мазкур худудлар ўқитувчиларининг изланувчанлиги ошганидан далолат беради.

"Йилнинг энг яхши мактаб директори" кўрик-танлови олтинчи кўрсаткич бўлиб, энг илғор, ташаббускор, ижодкор, компетентли мактаб раҳбарларини аниқлаш, уларнинг ижодий фаоллигини ошириш, ёшларни баркамол шахслар этиб тарбиялаётган, инновацион технологиялардан унумли фойдаланиб, самарали натижаларга эришаётган директорларнинг иш тажрибаларини омаллаштириш мақсадида ўтказилди. Кўрик-танловнинг 2015-2016 ўқув йилидаги натижаларига кўра Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент

2479 та (91,1 фоиз) таълим муассасаси аккредитацияланди. Қолган таълим муассасаларининг аттестация ҳужжатлари мазкур комиссия томонидан кўриб чиқилмоқда. Мазкур йўналиш бўйича халқ таълими бошқаруви органлари рейтинг таълим муассасаларини аттестациядан ўтказиш йиллик режасининг сифатли бажарилишига нисбатан белгиланди.

Халқ таълими тизимида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, таълим тизимига АКТни изчил жорий этиш ва мазкур жараёнга ўқитувчилар, ўқувчилар ҳамда кенг жамоатчиликни жалб этиш мақсадида ўтказилган "Халқ таълими тизимидаги энг яхши веб-сайт-2016" кўрик-танловида ҳудудий халқ таълими бошқаруви органлари 3 та ("Энг яхши таълим муассасаси веб-сайти", "Энг яхши ўқитувчи веб-сайти" ва "Халқ таълими тизимидаги энг яхши ташкilot (муассаса) веб-сайти") номинация бўйича иштирок этди. Жорий йилнинг 23 мартдан 12 апрелига қадар ўрнатилган тартибда вазирлиқнинг tanlov.uzedu.uz сайтига келиб тушган 4906 талабнома кўриб чиқилиб, улар орасидан белгиланган талабларга мувофиқлари қабул қилинди. Синов якунларига кўра, "Энг яхши мактаб веб-сайти" номинацияси бўйича Хонка туманидаги 34-мактаб I, Қўрғонтепа туманидаги 41-ИДУМИ II, Чирчик шаҳридаги 21-мактаб III ўринга лойиқ деб топилди. "Энг яхши ўқитувчи веб-сайти" номинацияси бўйича Жиззах шаҳридаги "Умид" ИДУМ иштирокчиси I, Сарийосиё туманидаги 1-ИДУМИ ўқитувчиси II, Учтепа туманидаги 107-мактаб вакили III ўринни эгаллади.

"Йилнинг энг яхши тарбиячиси" кўрик-танлови мактабга таълимга қўйилган давлат талабларини ҳамда янги педагогик технологияларни амалиётга татбиқ этаётган мактабга таълим муассасаларининг илғор тарбиячиларини аниқлаш, таълим-тарбиянинг ноанъанавий усулларини жорий этиш мақсадида ўтказилди. Бу йилги кўрик-танлов натижаларига кўра, Қувасой туманидаги 28-МТМ тарбиячиси Гуласал Зайнобиддинова биринчи, Самарқанд шаҳридаги 60-мах-

зилган "Энг обод мактабга таълим муассасаси" кўрик-танловида ҳам ҳар бир худуддан энг намунали биттадан мактабга таълим муассасаси голиб деб топилди.

Таълим-тарбия самарадорлигини оширишда таъсирчан руҳда, мақсадли ташкил этилаётган маънавий-маърифий тадбирларнинг аҳамияти катта. Шу боис ҳар йили халқ таълими тизимида "Йилнинг энг яхши маънавият тарғиботчиси" кўрик-танловини юқори савияда ўтказишга алоҳида эътибор қаратилади. Танловнинг жорий йилги республика босқичида Пахтакор тумани иштирокчиси биринчи, Хонка тумани вакили иккинчи, Янги-қўргон туманидан иштирок этган педагог учинчи ўринни эгаллагани худудларда маънавият тарғиботини самарали ташкил этишга нечоғли аҳамият қаратилаётганидан дарак беради.

Халқ таълими тизимида узлуксиз методик хизмат самарадорлигини ошириш, ташаббускорлик ва ижодкорлик билан фаолият кўрсатётган методистларнинг кичик гуруҳларини аниқлаш, уларнинг касбий маҳоратини ривожлантириш, самарадорлиги юқори бўлган истиқболли педагогик ғояларини қўллаб-қувватлаш, рағбатлантириш ва омаллаштириш орқали этиш мақсадида таълимга таълим муассасаларининг илғор тарбиячиларини аниқлаш, таълим-тарбиянинг ноанъанавий усулларини жорий этиш мақсадида ўтказилди. Бу йилги кўрик-танлов натижаларига кўра, Қувасой туманидаги 28-МТМ тарбиячиси Гуласал Зайнобиддинова биринчи, Самарқанд шаҳридаги 60-мах-

рузига асосан "Энг яхши таълим муассасаларининг ўқув-тарбия жараёнини методик таъминлаш кичик гуруҳи" кўрик-танлови ўтказилди. Биринчи марта ташкил этилганга қарамай, иштирокчилар янги-янги ғоялари, таълим мазмунини оширишга қаратилган лойиҳалари билан ҳакамларда катта таассурот қолдирди.

Кўрик-танлов якунига кўра Самарқанд тумани ХТМФМТТЭБ жамоаси биринчи, Юнусобод тумани вакиллари иккинчи ўринни қўлга киритди. Таъкидлаш жоизки, таълим сифати ва самарадорлигига масъул бўлган кичик гуруҳ методистларининг билим ҳамда маҳоратини янада ошириш, методик хизмат кўрсатиш сифатини янги босқичга кўтариш давр талабидир.

"Энг яхши давлат таълим стандартларига риоя этиш мониторинги методик таъминлаш кичик гуруҳи" кўрик-танловида эса биринчи ўринни Учтепа тумани иштирокчиси қўлга киритган бўлса, Самарқанд шаҳри вакили иккинчи, Олмалик шаҳри қатнашчиси учинчи ўринга лойиқ қўрилди.

Мазкур кўрсаткичларнинг таҳлили асосида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар халқ таълими бошқармалари ҳамда туман (шаҳар) халқ таълими муассасалари фаолиятини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлиmlарининг рейтинглари аниқланди. Унга кўра таълим сифатининг комплекс кўрсаткичлари бўйича юқори натижани Фарғона, Бухоро ва Хоразм вилоятлари,

**Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан таълим
ТУРКМАН тилида олиб бориладиган умумий ўрта таълим мактаблари учун 2016-2017 ўқув йилида
фойдаланишга тавсия этиладиган дарслик ва ўқув қўлланмалар
РЎЙХАТИ**

T/p	Дарслик ва ўқув қўлланма номи	Муаллиф	Нашр этилган йили	Таъминланиш ҳолати
1-синф				
1	Алифбе (Harplyk)	Қ.Абдуллаева ва б.	2016	Бепул
2	Ёзув дафтари (Harplyk depderi)	К.Холлиев	2016	Бепул
3	Она тили (Ene dili)	Г.Абдуллаева ва б.	2016	Бепул
4	Ўқиш китоби (Oqiw kitaby)	Г.Абдуллаева ва б.	2016	Бепул
5	Математика	М.Аҳмедов ва б.	2016	Бепул
6	Математика дафтари	М.Жумаев ва б.	2016	Бепул
7	Атрофимиздаги олам	М.Аҳмедова ва б.	2016	Бепул
8	Одобнома	О.Хасанбоева ва б.	2016	Бепул
9	Тасвирий санъат	Р.Ҳасанов	2016	Бепул
10	Мусиқа	Ҳ.Нурматов ва б.	2016	Бепул
11	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммажонов ва б.	2016	Бепул
12	Инглиз тили "Kids' English-1"	М.Ирискулов ва б.	2016	Бепул
13	Немис тили "Deutsch mit Spaß-1"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
14	Меҳнат таълими	И. Маннопова ва б.	2016	Бепул
2-синф				
1	Ўзбек тили	А. Рафиев ва б.	2016	Ижара
2	Она тили (Ene dili)	Г.Абдуллаева ва б.	2016	Ижара
3	Ўқиш китоби (Oqiw kitaby)	Ш.Абдуллаева ва б.	2016	Ижара
4	Русский язык	З.Абдураимова	2016	Ижара
5	Математика	Н.Абдурахмонова ва б.	2016	Ижара
6	Атрофимиздаги олам	П.Ғуломов ва б.	2016	Ижара
7	Одобнома	О.Хасанбоева ва б.	2016	Ижара
8	Тасвирий санъат	М.Исоқова ва б.	2016	Ижара
9	Мусиқа	Ҳ.Нурматов ва б.	2016	Ижара
10	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммажонов ва б.	2016	Ижара
11	Инглиз тили "Kids' English-2"	С.Хан ва б.	2016	Бепул
12	Инглиз тили машқ дафтари "Activities book-2"	С.Хан ва б.	2016	Бепул
13	Немис тили "Deutsch mit Spaß-2"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
14	Немис тили машқ дафтари "Arbeitsheft-2"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
15	Меҳнат таълими	Х.Санакүлов ва б.	2016	Ижара
3-синф				
1	Ўзбек тили	А. Рафиев ва б.	2016	Ижара
2	Она тили (Ene dili)	Г.Абдуллаева ва б.	2016	Ижара
3	Ўқиш китоби (Oqiw kitaby)	Ш.Абдуллаева ва б.	2016	Ижара
4	Русский язык	Н.Сергеева ва б.	2016	Ижара
5	Математика	С. Бурхонов ва б.	2016	Ижара
6	Табиатшунослик	А.Бахромов ва б.	2016	Ижара
7	Одобнома	М. Холиқова ва б.	2016	Ижара
8	Тасвирий санъат	М.Исоқова ва б.	2016	Ижара
9	Мусиқа	Ҳ.Нурматов ва б.	2016	Ижара
10	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммажонов ва б.	2016	Ижара
11	Инглиз тили "Kids' English-3"	С.Хан ва б.	2015	Бепул
12	Инглиз тили машқ дафтари "Activities book-3"	С.Хан ва б.	2016	Бепул
13	Немис тили "Deutsch mit Spaß-3"	М.Дадаходжаева ва б.	2015	Бепул
14	Немис тили машқ дафтари "Arbeitsheft-3"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
15	Меҳнат таълими	Х.Санакүлов ва б.	2016	Ижара
4-синф				
1	Ўзбек тили	А. Рафиев ва б.	2015	Ижара
2	Она тили (Türkmen dili)	А.Қодилов	2015	Ижара
3	Ўқиш китоби (Oqiw kitaby)	А.Қодилов ва б.	2015	Ижара
4	Русский язык	М.Каримова ва б.	2016	Ижара
5	Математика	Н.Бикбаева ва б.	2015	Ижара
6	Табиатшунослик	А.Бахромов ва б.	2015	Ижара
7	Одобнома	М.Холиқова ва б.	2015	Ижара
8	Мусиқа	О.Иброҳимов ва б.	2015	Ижара
9	Жисмоний тарбия	К.Маҳаммажонов ва б.	2015	Ижара
10	Меҳнат таълими	И.Маннопова ва б.	2015	Ижара
11	Тасвирий санъат	А.Сулаймонов ва б.	2015	Ижара
12	Инглиз тили "Kids' English-4"	С.Хан ва б.	2016	Бепул
13	Инглиз тили машқ дафтари "Activities book-4"	С.Хан ва б.	2016	Бепул
14	Немис тили "Deutsch mit Spaß-4"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
15	Немис тили машқ дафтари "Arbeitsheft-4"	М.Дадаходжаева ва б.	2016	Бепул
5-синф				
1	Ўзбек тили	А. Рафиев ва б.	2015	Ижара
2	Туркман тили (Türkmen dili)	Г.Сюнова ва б.	2015	Ижара
3	Адабиёт (Edebiyat)	К.Раззоқова ва б.	2015	Ижара
4	Русский язык	Ю.Мусурмонова	2016	Ижара
5	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Жўраев ва б.	2015	Бепул
6	Немис тили «Deutsch»	М.Киёмова ва б.	2015	Бепул
7	Француз тили "Bonjour la France"	А.Носиров ва б.	2015	Бепул
8	Тарихдан хикоятлар	У.Жўраев ва б.	2015	Ижара
9	Математика	Б.Ҳайдаров	2015	Ижара
10	Информатика	Д.Қамоллидинова	2016	Ижара
11	Табиий география бошланғич курси	П.Ғуломов ва б.	2015	Ижара
12	Ботаника	Ҳ.Пратов ва б.	2015	Ижара
13	Ватан туйғуси	Х.Султонов ва б.	2015	Ижара
6-синф				
14	Мусиқа	А.Мансуров ва б.	2015	Ижара
15	Меҳнат таълими	Ш.Шарипов ва б.	2015	Ижара
16	Тасвирий санъат	Т.Қўзиев ва б.	2015	Ижара
7-синф				
1	Ўзбек тили	Х.Муҳиддинова ва б.	2013	Ижара
2	Туркман тили (Türkmen dili)	М.Ханматов ва б.	2013	Ижара
3	Адабиёт (Edebiyat)	Р.Қиличев ва б.	2013	Ижара
4	Тарих	А.Саъдуллаев ва б.	2013	Ижара
5	Русский язык	Г.Ғасилова	2013	Ижара
6	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Жўраев ва б.	2013	Бепул
7	Немис тили «Assalom, Deutsch!»	Н.Суҳанова ва б.	2013	Бепул
8	Француз тили «Voyage en France»	З.Абдушукурова ва б.	2013	Бепул
9	Математика	М.Мирзаахмедов ва б.	2013	Ижара
10	Физика	Н.Турдиев	2013	Ижара
11	Ботаника	Ҳ.Пратов ва б.	2013	Ижара
12	Ватан туйғуси	Х.Султонов ва б.	2015	Ижара
13	География	А.Соатов ва б.	2013	Ижара
14	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2013	Ижара
8-синф				
1	Ўзбек тили	Х.Муҳиддинова ва б.	2013	Ижара
2	Туркман тили (Türkmen dili)	М.Ханматов ва б.	2013	Ижара
3	Адабиёт (Edebiyat)	Г.Суюнова ва б.	2013	Ижара
4	Русский язык	С.Исламбекова ва б.	2013	Ижара
5	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Цой ва б.	2013	Бепул
6	Немис тили «Assalom, Deutsch!»	Н.Суҳанова ва б.	2013	Бепул
7	Француз тили «Bon voyage»	В.Бухин ва б.	2013	Бепул
8	Ўзбекистон тарихи	А.Муҳаммаджонов	2013	Ижара
9	Жаҳон тарихи	Т.Салимов ва б.	2013	Ижара
10	Алгебра	Ш.Алимов ва б.	2013	Ижара
11	Геометрия	А.Азамов ва б.	2013	Ижара
12	Физика	П.Ҳабибуллаев ва б.	2013	Ижара
13	Кимё	И.Асқаров ва б.	2013	Ижара
14	География	П.Ғуломов ва б.	2013	Ижара
15	Миллий истиклол ғояси ва маънавият асослари	М.Қаршибоев ва б.	2015	Ижара
16	Зоология	О.Мавлонов	2013	Ижара
17	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2013	Ижара
9-синф				
1	Ўзбек тили	Х.Муҳиддинова ва б.	2014	Ижара
2	Туркман тили (Türkmen dili)	Х.Аразқиличева ва б.	2014	Ижара
3	Адабиёт (Edebiyat)	Н.Турбанбердиев ва б.	2014	Ижара
4	Русский язык	М.Рожнова ва б.	2014	Ижара
5	Инглиз тили «Fly High English»	Л.Жўраев ва б.	2014	Бепул
6	Немис тили «Assalom, Deutsch!»	Н.Суҳанова ва б.	2014	Бепул
7	Француз тили «Le nouveau voyage en France»	З. Абдушукурова ва б.	2014	Бепул
8	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2015	Ижара
9	Ўзбекистон тарихи	Қ.Усмонов ва б.	2014	Ижара
10	Жаҳон тарихи	У.Жўраев ва б.	2014	Ижара
11	Ўзбекистон давлати ва ҳуқуқи асослари	О.Каримова ва б.	2014	Ижара
12	Иқтисодий билим асослари	Э.Сариқов ва б.	2014	Ижара
13	Алгебра	Ш.Алимов ва б.	2014	Ижара
14	Геометрия	А.Раҳимқориев	2014	Ижара
15	Физика	П.Ҳабибуллаев ва б.	2014	Ижара
16	Кимё	И.Асқаров ва б.	2014	Ижара
17	Одам ва унинг саломатлиги	Б.Аминов ва б.	2014	Ижара
18	География	П.Мусаев ва б.	2014	Ижара
19	Миллий истиклол ғояси ва маънавият асослари	Р.Қўчқор ва б.	2015	Ижара
20	Чизмачилик	И.Раҳмонов	2014	Ижара
10-синф				
1	Ўзбек тили	А. Рафиев ва б.	2014	Ижара
2	Туркман тили (Türkmen dili)	И.Аразов ва б.	2014	Ижара
3	Адабиёт (Edebiyat)	Г.Велбеков ва б.	2014	Ижара
4	Русский язык	Р.Усмонова ва б.	2014	Ижара
5	Инглиз тили "Fly High English"	Л.Жўраев ва б.	2014	Бепул
6	Немис тили «Deutsch»	М.Дадаходжаева ва б.	2014	Бепул
7	Француз тили «D'un Etat à l'autre»	С.Раҳмонов ва б.	2014	Бепул
8	Жаҳон тарихи	М.Лафасов ва б.	2014	Ижара
9	Ўзбекистон тарихи	С.Тиллабоева ва б.	2014	Ижара
10	Конституциявий ҳуқуқ асослари	Г.Тансиқбаева ва б.	2014	Ижара
11	Иқтисодий билим асослари	Э.Сариқов ва б.	2014	Ижара
12	Алгебра	Ш.Алимов ва б.	2014	Ижара
13	Геометрия	Б.Ҳайдаров ва б.	2014	Ижара
14	Информатика	Б.Болтаев ва б.	2015	Ижара
15	Физика	П.Ҳабибуллаев ва б.	2014	Ижара
16	Кимё	И.Асқаров ва б.	2014	Ижара
17	Биология. Цитология ва генетика асослари	А.Зикиряев ва б.	2014	Ижара
18	Жаҳон иқтисодий-ижтимоий географияси	А.Қайюмов ва б.	2014	Ижара
19	Миллий истиклол ғояси ва маънавият асослари	О.Мусурмонова ва б.	2015	Ижара
20	Чизмачилик	И.Раҳмонов	2014	Ижара

2016-yil 10-avgust, № 64 (8921)

Китоб ўқиган одам бамисоли муаттар гулни ҳидлаган каби ҳузур туюди. Китоб одамларни нафақат дўстлаштиради, балки салоҳиятини юксалтиради. Илк китоб яралганидан шу кунгача унинг инсониятга кўрсатган хизматини ҳеч нима билан қийслаб бўлмайди...

НОНДЕК ИССИҚ, ЁКИМЛИ

Ўрта асрларда французлар бир-бирларига икки оғиз гапни ҳам қоғозга ёзиб изҳор қилишни маъқул кўришган ва бу одат тусини олган. Бора-бора бутун Франция қалин жил-

ўқиган 6-синф ўқувчиси Комила Солаева 1-ўринни эгаллаган. Баъзилар бунга шубҳа билан қараб, унинг билимини текшириб ҳам кўришди. Мен эса ишондим. Негаки, Комила барча фанлардан ўзлаштиришда олдинда, ўқув йили ярмига етганда

онаси, Кўзибой дўстим китобни шунчаки эрмак учун ўқишмайди. Уларни шошма-шошар деб ўйламаслик керак, чамамда. Уларнинг ўқиш суръати тез.

Бу ҳали ҳаммаси эмас, ҳамқишлоғимиз Бахтиёр Матсапаев "Граф Монте Кристо"ни олти марта ўқигани, ҳар гал ўқигани сайин китобнинг "шираси" ортаётгани ҳақида сўзлаб беришдан чарчамайди. Кизига, ижодкорлардан бирининг китобдан кўз узмай кетаётиб ариққа тушиб кетгани ҳақида ҳамон гапириб юришади. Асар-

талабалар жамоалари тўпламларини "Ижод гулдастаси" рукнлари остида нашр этаёғимиз.

Нашриётда олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларининг илмий изланишларидан иборат "Тафаккур зиёси" тўпламининг 36-жилди нашрга тайёрланмоқда. Ўтган йили 72 номдаги китоб босмадан чиқарилиб кенг китобхонлар оммасига тақдим қилинди. Китоб дўконлари-га кирсангиз, бир-биридан чиройли муқовали янги китоблар кўзингизга

Bugunning gapri

деб аврай бошлади. "Йўқ, менга янги шим керакмас. Шимимни яна икки йил кийиб берман. Фақат мана бу китобни олиб беринг", деди ўғил. Болакай ниятига эришгач, онаси билан дўкондан чиқиб кетаётганида:

— Ўғлингиз сал "бебош-роқ" эканми? — деб атайин сўрадим аёлдан.

— Шундай ўғилни берганига шукр! — деб боласининг бошини силаб қўйди она.

Сўнг мен ҳам Робияжон опадан сўрадим:

— Китоб савдоси бошқа молларни сотишдан кўра қийин бўлса керак?

— Яхши китоблар албатта сотилади, — деди у хотиржамлик билан.

— Сотиладию, узоқ кутилиши ёмон-да, — дедим фикримни ойдинлаштириш учун.

— Китоб сотишнинг ҳам йўл-йўриги бор. Сотилиши билмагандар "Одамлар китоб олмай қўйди", деб айбни харидорга тўнкаб ўтираверади. Ишқилиб, китоб савдосининг ўзига хосликлари бор.

Шу дам Ўзбекистон халқ шоири Омон Матжоннинг: "Ҳамма дўконларда тарози қўйилган. Фақат китоб дўконига тарози йўқ. Негаки, китоб дўконига ҳар ким ўз тарозуси билан киради", деган гапи эсимга тушди. Қолаверса, "Қовун қовундан ранг олади" деган гаплар бор. Китобхон бир-бирини чархлайди. Афанди киши ойда "тут пишди" деб ҳаммани ишонтириб, болаларнинг изидан ўзи ҳам юргани ҳақидаги машхур латифа мантиғидан келиб чиқади-ган бўлсак, ён-атрофидагилар берилиб китоб ўқийверса, қизиқмайдиган одам ҳам қизиқиши тайин.

Китобхонлик таниқли кишилар атрофида авж олиши кўпроқ кузатилади. Машхур кишилар туғилган жойларда ва таниқли кишилар билан учрашувлар кўпроқ ташкил этилган таълим муассасаларида ҳам китоб ўқишга иштиёқ ошади. Улар ҳақида гап кетар экан, ўқитувчилар ўқувчилар онига "Сиз ҳам ана шундай инсон бўлиб етишишингиз учун кўп ўқинингиз керак", деган гапни қўйиб турсалар, болалар китоб ўқимай тура олармиди? Китоб ўқимасдан машхур бўлиш қийин. Ахли донишлардан бири деганидек, "Китоб — ёнаётган, ўртанаётган виждоннинг тўртбурчак бўлаги". Китобхон эса қисқа фурсатда ана шу бўлак ичидаги минглаб одамлар ҳаётини яшаб кўради.

Махмуд РАЖАБОВ,
"Ma'rifat" мухбири

«Китоб дўконига ҳар ким ўз тарозуси билан киради...»

ЎЗА суратлари.

Суратда: Урганч шаҳридаги "Хоразм китоб олами" маънавий-маърифий мажмуасида.

дли китоблар мамлакатига айланган. Шу боисдан бўлса ажабмас, улар ҳақида: "Уруш пайтида ҳам бир қўлида қурол, бир қўлида қалам билан жангга кирган" қабилида ибора юради. Моҳиятан ушбу нақлда китобга ҳурмат-эҳтиром, эъзоз назарда тутилади. Бу сингари омилларга илмий мезон деб эмас, миллий характер сифатида қараш жоиз.

Маълумки, қадимда нодир асарларгина қоғозга туширилган. Шу сабабли китобнинг қадри ниҳоятда баланд ҳисобланган. Қоғоз ишлаб чиқаришнинг такомиллашуви натижасида китоблар кескин кўпайди. Керак-нокерак гаплар ҳам китоб шаклида намоён бўла бошлади. Радио, телевидение, интернет кабиларга китобнинг рақобатчиси эмас, балки китобдан озикланувчи восита деб қараларди. Аммо нима учундир китобхонлар сони камайиб кетгандек. Одамлар ҳам китобдан бир қадар узоқлашгандек. Аслида ҳам шундайми?

Ёдимда, Гурлан туманидаги 30-мактабда ишлаган кезларим Олимбой Ражабов деган ташаббускор ўқитувчи "Ким кўп китоб ўқийди?" танловини ўтказган. Ўшанда 134 китоб

дарсликларнинг ҳаммасини ўқиб тугатган эди.

Талабалик йилларимда курсдош ҳамхонам бўларди — Кўзибой Отамуродов. Ўзи боғотлик. Ҳар қандай қалин китобни бир кунда ўқиб тугатарди. Унча катта бўлмаган асарларни бир неча соатдаёқ ўқиб чиқарди. Китобни ростдан ҳам тўлиқ ўқидимикан, деган гумонда уни савол билан "тутмоқчи" бўлардик, бироқ у барча саволларга жавоб бериб бизни мот қиларди. Қишлоғимизда ёши салкам тўқсонга етиб қолган момо бор. Сақизинчини тугатганича, ўқимаган. Лекин ўша момо китобни икки-уч кундан оширмай ўқиб чиқади. Унинг дурадгор ўғли "Бобурнома"ни ёддан билади ҳисоб. Қобилжон исмли қурувчи дўстим эса ҳар учрашганимизда "Бизбоп китоблардан борми?" деб сўрагани сўраган. Уйимга келиб камида уч-тўрт китоб олиб кетади. Ўқийди-да, ҳафта ўтмай қайтариб олиб келади. Баъзан унга муносиб китоб топиб беролмай қоламан. Шундай пайтлари дўстимга бироз зерикарли китобларни тўтқазсам ҳам охиригача ўқийшдан эринмайди.

Айтмоқчиманки, Комила қиз, Қобилжон ва унинг

дан таъсирланиб йўғланлар қанча? Қахрамон дардини ўзиники билиб унинг ҳолига ачиниш ух-лолмай чиққанлар камми? Китобни жон қадар авайлайдиган, нафақат битта китоб, балки битта шеър, битта мисра ённки битта жумлани муқаддас билиб, ҳаёти мазмуниндай кўради-ганлар қанча?

Ўрни билан айтиб ўтиш жоиз, 2010—2012 йилларда Хоразм вилоятида атиги иккита китоб дўкони бўлган. Ўша кезлари вилоят матбуот нашрларида "Китоб дўкони қаерда?" сарлавҳаси билан долзарб мақола чоп этилган. Бугун эса вилоятда китоб дўконлари сони йигирмадан ошди. Ҳар йили анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган "Намунали китоб дўкони" танлови китоб савдосининг яхшиланишига хизмат қилмоқда.

— Китобхон дўконга кирганида ўзига керакли китобни тез топиб олиши учун уларни алоҳида рукнларга ажратганимиз, — дейди "Хоразм" нашриёти директори Болтабой Бекметов. — Бошловчи ижодкорларнинг китобларини "Камалак жиллолари", ижоди шаклланган муаллифларнинг биринчи китобини "Янги овозлар", ўқувчи ва

худди тандирдан ҳозир узилган нондек иссиқ кўринади. Авваллари китоб дўконлари пештахталарини бошқа турдаги моллар эгаллаган бўлса, эндиликда манзара бутунлай бошқача.

ВИЖДОН БЎЛАГИ

Вилоят матбуот ва ахборот хизмати бошқармаси бошлиғи Дилбар Бекконова Гурлан шаҳарчасидаги китоб дўкони сотувчиси Робияжон Ҳайитбоевни суҳбатга тортиб, кейинги пайтда болалар китобдан узоқлашиб кетаётгани ҳақида сўз очди. Сотувчи унга жавобан бир воқеани айтиб берди:

— Бир куни дўконга ўн яшар бола кириб келди. Уни диққат билан кузатдим. Пештахтадаги китобларни кўздан кечираётим, бир китобни очиб кўрдим, яна жойига қўйиб, чиқиб кетди. Эртасига онасини бошлаб келиб, мана шу китобни олиб бering, деб туриб олди. Аниқ биланман, китобнинг баҳоси 12 минг 500 сўм эди. Нарҳини кўргач, иккиланиб қолган она "Ўғлим, шу китобни кейинроқ олиб берман, сенга бугун янги шим олиб бермоқчи эдим",

Замонавий ахборот технологияларининг қудрати шу қадар ортиб кетдики, айни кунга келиб таълим жараёнини ўқитишнинг ажралмас бўлагига айланиб улгурган бундай технологияларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш олиб борилган дарс анъанавий машғулотларга нисбатан қизиқарли ва мазмунан бойлиги амалиётда ўз исботини топмоқда. Шу сабаб матнли, аудио ва видео машғулотларни интерактив тарзда намойиш этувчи электрон дарсликларга бўлган қизиқиш тобора ортиб бораётгир.

Электрон дарсликлар

Улардан оқилона фойдаланиш ўқитувчи қобилияти ва ўқувчи кайфиятига боғлиқ

Илк китоблар қўлда ёзилгани ва хатлотлар томонидан кўчирилгани боис улардан кўмаковий фойдаланиш имкони бўлмаган. Босма матбаа дастгоҳи ихтиро қилинган, таълим муассасалари керакли адабиётлар билан таъминлана бошланди. Бу эса миллионлаб болаларнинг илм масканларида таълим-тарбия олишига имкон яратди. Электрон дарсликлар китоб ҳолидаги адабиётларнинг компьютер тилига ўгирилган намунаси бўлиб, уни яратишда замонавий ахборот технологияларидан унумли фойдаланилади. Мутахассисларнинг таъкидлашича, электрон дарсликлар асосида анъанавий дарсликларнинг айнан нуқсасини яратиш эмас, балки уларни бойитиб, дарс самарадорлигини ошириш мақсад қилинади. Машғулотлар вақтида матнли, аудио, видео файллардан фойдаланиш, шунингдек, слайдлар орқали намойиш этиш имкони унинг анъанавий дарсликлардан устунлигини кўрсатади.

АФЗАЛЛИГИ НИМАДА?

Электрон дарсликдан керакли маълумотни қидириш учун жуда кам вақт сарфланади. Бунда ҳужжат очилган, "калит сўз" киритилади, ахборот эса бир зумда қабул қилинади. Электрон дарсликларни сақлаш, қайта ишлаш ва юклаб олиш мураккаб амалларга асосланмагани сабаб улардан фойдаланиш бора-сида муаммо юзага келмайди. Фақатгина махсус қурилмани сотиб олиш ва унинг хотира сифидан келиб чиққан ҳолда ахборотларни юклаб олиш зарур. Бунда минглаб дарсликларни биргина қурилмага жамлаб, улардан исталган вақтда фойдаланиш имкони юзага келади.

Анъанавий дарсликлар чоп этилгани сабаб уларни янгилаш учун кўп маблағ талаб этилади. Электрон дарсликларни яратиш учун ортқик харажатга эҳтиёж қолмайди. Уларга тузатиш киритиш учун ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш, янгиланган файлларни эскисининг

ларни топиб, қурилмага юклаб олиш самарали кечади.

Аксарият давлатларда ота-оналар ва ўқитувчиларни анъанавий дарсликларнинг нархи, ўқувчиларни эса уларни ўқишга кўтариб бориш масаласи ўйлантиради. АҚШлик олимлар наشريётларда чоп этилган дарсликларнинг нархи йил сайин ўсиб бораётганини

каларга кўчириб қўйиш тавсия этилади. Хусусан, ахборотларни очик маконда сақлаш имконини берувчи "Dropbox", "iCloud" дан ҳам фойдаланиш мумкин.

ФЙДАСИ КЎПРОК, ЗАРАРИ ҲАМ БОР

Дунёнинг ривожланган мамлакатларида электрон дарсликлардан фойдаланиш кўрсаткичи ортиб бор-

вақтида ёшларнинг тенг ярми анъанавий китоблар, қолгани эса электрон дарсликлардан фойдаланди. Бунда ахборотларни тахлил қилиш, интерфаол машғулотлар олиб боришда электрон дарсликларнинг ҳар томонлама қулайлиги намоён бўлди. Бироқ мутолаа қилишда анъанавий дарсликларнинг самарали экани маълум бўлди. Шунинг-

моқда. Хусусан, 2012 йили Жанубий Корея таълим муассасаларида электрон дарсликлар асосида машғулотлар олиб бориш йўлга қўйилди. 2015 йили эса ҳар бир таълим муассасаси анъанавий ёки электрон дарсликлардан бири асосида таълим бериши белгилаб қўйилди. АҚШ ва Австралияда замонавий дарсликлар яратилиши сабаб таълим дастурларида жиддий ўзгаришлар киритилмоқда.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, электрон дарсликлардан мактабларнинг юқори синф ўқувчилари, ўрта махсус, касб-хунар таълими ва олий таълим муассасалари ўқувчи-талабалари фойдаланиши мақсадга мувофиқ. Чунки болалар электрон қурилмалар билан 20 дақиқадан ортқ ишлаши зарарли. Шу сабабдан ўқитувчи ўқувчиларнинг электрон дарсликлардан мақсадли фойдаланиши ва жараёнининг давомийлигини назоратда ушлаши зарур. Қисқа танаффус вақтида бола партадоши, синфдошлари билан мулоқот қилиши, ўқитувчи билан мавзу юзасидан ташунмаганларини муҳокама қилиши мақсадга мувофиқ.

Юқори синф ўқувчиларида ахборот олиш маданияти билан бирга, мустақил излаш кўникмасини ҳам шакллантириш лозим. Зеро, ўқитувчи ва ўқувчи электрон дарслик устида ўзаро ҳамкорликда ишласа, устоз шогирдининг фикри билан қизиқади ва унинг ўзини намоён этиши, ташкилотчилик қобилиятини тарбиялашига имконият беради.

АҚШнинг Индиана давлат университети мутахассиси Жим Жонсоннинг таъкидлашича, электрон дарсликларнинг афзалликлари билан бирга зарарли томонлари ҳам мавжуд. У 20—22 ёш атрофида бўлган талабалар ўртасида кузатув олиб борди. Тадқиқот

моқда. Хусусан, 2012 йили Жанубий Корея таълим муассасаларида электрон дарсликлар асосида машғулотлар олиб бориш йўлга қўйилди. 2015 йили эса ҳар бир таълим муассасаси анъанавий ёки электрон дарсликлардан бири асосида таълим бериши белгилаб қўйилди. АҚШ ва Австралияда замонавий дарсликлар яратилиши сабаб таълим дастурларида жиддий ўзгаришлар киритилмоқда.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, электрон дарсликлардан мактабларнинг юқори синф ўқувчилари, ўрта махсус, касб-хунар таълими ва олий таълим муассасалари ўқувчи-талабалари фойдаланиши мақсадга мувофиқ. Чунки болалар электрон қурилмалар билан 20 дақиқадан ортқ ишлаши зарарли. Шу сабабдан ўқитувчи ўқувчиларнинг электрон дарсликлардан мақсадли фойдаланиши ва жараёнининг давомийлигини назоратда ушлаши зарур. Қисқа танаффус вақтида бола партадоши, синфдошлари билан мулоқот қилиши, ўқитувчи билан мавзу юзасидан ташунмаганларини муҳокама қилиши мақсадга мувофиқ.

Юқори синф ўқувчиларида ахборот олиш маданияти билан бирга, мустақил излаш кўникмасини ҳам шакллантириш лозим. Зеро, ўқитувчи ва ўқувчи электрон дарслик устида ўзаро ҳамкорликда ишласа, устоз шогирдининг фикри билан қизиқади ва унинг ўзини намоён этиши, ташкилотчилик қобилиятини тарбиялашига имконият беради.

АҚШнинг Индиана давлат университети мутахассиси Жим Жонсоннинг таъкидлашича, электрон дарсликларнинг афзалликлари билан бирга зарарли томонлари ҳам мавжуд. У 20—22 ёш атрофида бўлган талабалар ўртасида кузатув олиб борди. Тадқиқот

деқ, дарслар бир неча соат давом этиши ҳисобга олинса, сўнгги соатларда талабаларнинг электрон дарсликлардан фойдаланишига бўлган қизиқиши сусайган. Тадқиқотда иштирок этган олий тоифали офтальмолог Деннис Симсиннинг таъкидлашича, талабалар электрон дарсликлардан фойдаланиш чоғида кўзини камроқ юмади, яъни экрандан таралаётган нур киприк қоқишни секинлаштиради. Бундай ҳолатда кўз билан боғлиқ муаммолар, хусусан, кўзнинг қуриб қолиши кузатилади.

Инсон одатда 1 минутда 18 мартаба кўзини очиб юмади, компьютер каби электрон қурилмалардан фойдаланганда эса мазкур ҳолат тенг ярмига қисқаради, яъни 9 мартаба тақоррорланиши аниқланди. Жим Жонсоннинг таъкидлашича, бугун электрон дарсликларни танлаб анъанавий китобларни четга суриб қўётган ёшлар келажакда қурилмалардан зерикиб китобни соғинади, саҳифаларини varaқлашдан завқ оладиган бўлади.

Замонавий қурилмалардан оқилона фойдаланиб, электрон дарсликлар асосида ўқитиш ўқитувчининг педагогик қобилияти, ўқувчиларнинг умумий кайфияти билан бир қаторда таълим дароғининг ахборот-коммуникация технологиялари билан қай даражада таъминланганига ҳам боғлиқ. Бу эса таълим муассасаларининг техник базасини бойитиш, педагогларнинг ўз устида ишлаши ва ўқувчи-ёшларни мустақил таълимга йўналтиришни талаб этади. Электрон дарсликларни биргаликда ишлаб чиқиш ва улардан мақсадли фойдаланиш натижаида билим олиш имконияти кенгайди.

Ҳамида УСМОНОВА
тайёрлади.

2016-yil 10-avgust, № 64 (8921)

Уйни икки кунда курувчи робот

Австралиянинг "Fastbrick Robotics" компанияси намуна-ли уйлارни икки кун ичида тайёр ҳолатга келтирувчи роботни ихтиро қилди, деб маълум қилди "International Business Times" наشري.

Мазкур қурилма Европада тахминан 100 километр узунликка эга бўлган мудофаа истеҳ-комини қурдирган Рим императори шарафига Адриан деб номланди. У ўзига юклатилган ишни энг тезкор қурув-чидан ҳам пухта амалга оширади. Бундан ташқари, бажарилган иш учун тўланадиган ҳақ ҳам 10 фоиз камроқ. Робот соатига 225та г'isht тера олади. Урта-ча иш коэффицентига эга бўлган қурувчининг бу миқдордаги г'ishtни териши учун ярим кун талаб эти-лади.

Қурилма ихтирочиси Майк Пивак ва унинг қарин-доши Марк соатига мингта г'ishtни териш имконига эга бўлган роботни яратиш устида ишламоқда. "Fastbrick Robotics" компанияси бундай роботларнинг оммалашшига умид билдирмоқда.

Пулни тежашнинг оддий ечими

Жамғариб қўйилган маблағнинг нотўғри сарф-ланишига қандай қилиб йўл қўймаслик бораси-да изланиш олиб бораётган америкалик олим-лар бу борада самарали усулни ишлаб чиқди, деб ёзади "EurekAlert".

Кузатувлар натижасида маълум бўлишича аксари-ят харидорлар чегирма бўйича сотилаётган махсу-лотларга қизиқиб ортик-ча маблағ сарфлаб юбо-ради. Бунда сотиб оли-ниши зарур бўлган то-варларни харид қилиш кейинги сафарга қолиб кетиши ҳам мумкин. Му-тахассислар бу борада акцияларга берилмай, энг керакли нарсаларга

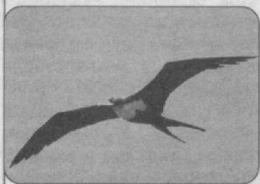

диққат қаратишни тавсия қилади. Шунингдек, ҳар бир инсон эртанги кунини ҳаёлида акс эттириши ва мақсадли харид қилиши зарур. Тадқиқотчилар гу-руҳи раҳбари Сара Ньюкомбнинг таъкидлашича, дўконга боришдан аввал режа тузиб олиш ва унга қатъий амал қилиш ҳам яхши самара беради.

Мутахассислар айни вақтда зарур бўлмаган кре-дитлар сонини қисқартириш ҳам пулни тежашга ёрдам беришини аниқлади. Шунингдек, узоқ йиллар хизмат қиладиган махсулотларни ташлаб юбормас-лик ҳам жамғармани тежаб қолишга хизмат қилади.

Кушлар ҳавода ҳам ухлайди

Олимлар йирик денгиз кушлари, яъни катта фрегатларнинг (Fregata Minor) парвоз вақтида-ги электроэнцефалограммаларини (ЭЭГ) таҳлил қилиб, кушлар самода ҳам ухлай олишини аниқ-лади, деб ёзади "Nature Communications" на-шри.

Маълум бўлишича, ушбу куш миясининг икки палласи навбатма-навбат уйкуга кетиши мумкин. Айрим кушлар бир неча кун ёки ҳафта давомида ҳавода парвозни амалга оширади. Бу вақтда диқ-қатни жамлаш, ўз вақти-да ухлаб олиш керак.

Нильс Раттенборг ва унинг ҳамкасблари ўрдақлар миясининг бир томони билан ухлаб, иккинчиси би-лан атрофни кузатишини ҳам аниқлади. Хулосага кўра, баъзи кушлар узоқ муддатли уйку депривация-сига юқори даражада мослашган бўлади. Бу уларга узоқ парвоз чоғида қўл келади.

Ҳафталаб, ойлаб озуқа қидириб парвоз қилувчи кушлар тунда бир неча дақиқа уйкуга кетади. Улар бундай вақтда ҳам ўз ҳаракатларини назорат қилиш-да давом этади. Қисқа уйку эса одатдаги уйку вақ-тининг 7 фоизига тенг.

Дангасалиқдан халос бўлиш мумкин

Америкалик психолог Жона-тан Фейдер ялқовликнинг олди-ни олиш мақсадида янгича усул-ни ишлаб чиқди. Бунинг учун ин-сон ўз-ўзини бошқариш кўникма-сини шакллантириши лозим.

"МедВести" манбасида келтири-лишича, фаоллиқни ошириш учун жонзотлар каби эркин яшашни хоҳлайди. Мазкур ис-такнинг ҳаддан ошиб кетиши эса янгилликка бўлган иштиёқнинг сўниши, тўсиқларни енгилга бўлган хо-ҳишнинг камайишига сабаб бўлади. Психологларнинг таъ-кидлашича, ҳар бир инсонда дангасалиқ аломатлари бўла-ди, бироқ мазкур ҳолатни ким-дир енгади, бошқа биров эса ишқмаслик "синдроми"га ча-линади.

Фейдер ва унинг ҳамкас-блари фаоллиги сусайган кишиларни унинг дўстла-ри ва қариндошлари қўлаб-қувватлаши кераклиги-ни таъкидламоқда. Кичик мотивациялар эса муваф-фақиятнинг иккинчи "қалит"идир. Бунда ялқов ин-сонларнинг мияси фаоллашади ва ўз ҳаракатларини назорат қилишни бошлайди.

Космик нурларни кузатувчи обсерватория

Хитойнинг Сичуань провинцияси ястаниб ётган баланд тоғларда космик нурларни тадқиқ этиш мақсадида янги обсерватория қурилишини маъ-лум қилди, деб ёзади "Хуаньцзо шибэо" наشري.

Мазкур обсерватория Гардзэ-Тибет автоном округининг Дабба уездига барпо этилиши режалашти-рилмоқда. У денгиз сатҳидан тахминан 4,4 километр баландликда жойлашади. Лойиха "Large High Altitude Air Shower Observatory", яъни "Ҳаво ёмғирларини тадқиқ этувчи катта обсерватория" номини олди. Улкан иншоот-ни барпо этиш мақсадида 16та маҳаллий университет-дан 80 нафардан ортик хи-тоийлик олим, шунингдек, Ита-лия, Франция ва Швейцари-янинг нуфузли университетларидан мутахассислар таклиф этилди. Лойиха учун эса 1,2 миллиард юан, яъни 180 миллион доллар ажратилиши лозим. Бино-нинг биринчи бўлими беш йилдан сўнг фойдала-нишга топширилади.

Тадқиқотчилар гуруҳи раҳбари Цао Чжэннинг таъ-кидлашича, космик нурлар ва уларнинг келиб чиқи-шини ўрганиш коинот ва унинг ривожланишини ўрга-нишда муҳим аҳамиятга эга. Мазкур йўл билан Куёш тизимидан ташқарида жойлашган моддалардан на-муна олиш мумкин.

Ракқос роботлар рекорди

"Guinnessworldrecords.com" манбасида келти-рилишича, Хитойнинг Шаньдун вилоятидаги фе-стивалда "Гиннеснинг рекордлар китоби"га навбат-даги ажойиб натижа — янги рекорд қайд этилди.

Унда айтилишича, 1007 ро-бот 1 дақиқа мобайнида яго-на смартфон бошқаруви ости-да қувноқ мусиқага синхрон тарзда рақсга тушган. Маз-кур томошани ташкил қилган расмийларнинг айтишича, бўйи 43,8 см бўлган робот-лар сонини янада кўпайтириш мумкин эди, бироқ улардан баъзилари босимга дош беролмаган бўлса, айримлари турли омиллар таъси-рида йиқилиб қолган, айримлари эса оммавий рақс ихро этишни "истамаган".

Шунга қарамай, ушбу илм-фанга оид янгиллик — "Ever Win Company & Ltd" компаниясига тегишли 1007та ро-бот рекорд ўрнатишга эришди. Аввалги шундай ре-корд ҳам жорий йили Хитойда "UBTECH Robotics Corp" компанияси томонидан ўрнатилганди. Унда 540та ро-бот ва 29та дрон 2,5 дақиқа ичида хитойликларни ма-ҳаллий тақвимга кўра, Янги йил билан қутлаган.

Дарвоқе, ушбу видео-ролик 3 август кунин интернет тармоғига жойлаштирилган бўлиб, қисқа вақт ичида 30 мингдан зиёд кўрилгани ҳақида "Lenta.ru" манбаси хабар берди.

Гулноза ЖАМОЛОВА тайёрлади.

Непал Фуқаро авиацияси бо-шқармасининг маълумотига кўра, Катманду шаҳри яқини-да "Fish Tail Air" компаниясига қарашли "N-АКА" ҳуусий вер-толётининг қўлаб тушиши оқибатида учувчи ва олти на-фар йўловчи ҳаётдан кўз юм-ган, деб хабар бермоқда "The Himalayan Times" наشري.

"Жэньминь жибао" наشري-да келтирилишича, хитойлик учувчи Чжан Бо Хитой та-рихида биринчи марта бир моторли самолётда 58 кун ичида тахминан 40 минг ки-лометрни босиб ўтиш учун Пекин халқаро аэропортидан дунё бўйлаб парвозни бошла-ди.

"ТАСС" тарқатган хабарга кўра, Македония пойтахти Скопье шаҳрида кузатишган но-қулай об-ҳаво туфайли Арачи-ново, Сингелич ва Стайковца пунктларида яшовчи 15 фуқа-ро ҳаётдан кўз юмган, 30дан ортик транспорт воситаси эса дарахлар ва вайроналар ости-да қолган.

Мексикада "Эрл" тропик довули сабаб юзага келган кўчкилар оқибатида Пуэбла штатида тураржойлари лой ва тош остида қолиб кетган 28 нафар маҳаллий аҳоли, Веракрус штатида эса 10 киши қурбон бўлган, дея хабар тарқатди "Интерфакс" на-шри.

"Correspondent.net"нинг маъ-лум қилишича, АҚШнинг Окла-хома штати Пото шаҳри яқинида ҳаракатланаётган по-езд темир йўл кесишмасидан ўтаётган енгил автомобиль би-лан тўқнашиб кетиши оқиб-атида тўрт киши воқеа жойи-да ҳаётдан кўз юмган ва бир ўсмир жабрланган.

Ҳиндистоннинг Махарашт-ра штати Бхиванди шаҳрида жойлашган тураржой биноси-нинг қулаши оқибатида икки киши қурбон бўлган, етти киши эса вайроналар остида қолиб кетган, қидирув-қутқа-рув ишлари давом эттирил-моқда, деб хабар тарқатди "Lenta.ru".

Япония қирғоқ ҳимояси бошқармаси берган маълумот-ларга кўра, Токисонинг Йокосу-ма ва Кавасаки шаҳарлари яқинидаги Кэйхин портида икки танкер тўқнашиб кети-ши оқибатида нефть оқиб оке-анга сизиб чиққан, улардан бири эса чуқайтгани аниқланди, деб маълум қилди "ТАСС".

Ён дафтардан

ЧОПОН

**Чўнтаги йўқ экан деб,
Чопонни ёмонлама!**

Иқбол Мирзо

Миллий либосларда ҳам халқнинг тафаккури, донолиги кўриниб туради... Таниқли авар адаби Расул Ҳамзатов "Менинг Доғистоним" асарига ёзган эди: "Кубада мен Фидель Кастрога (мамлакат раҳбарига — Д.Р.) миллий чакмонимизни совға қилдим.

— Нега бунинг тугмалари йўқ? — хайрон бўлиб сўради Фидель.

— Зарур пайтда елқадан иргитиб ташлаб қўлга қилич олиш учун.

— Чинакам жангчилар кийими экан, — дея маъқуллади у.

Тоғли Доғистон халқ қўп жанг-курашлар кўрган халқ. Уларга бу либос мос ва хос.

...Чопонимиз ҳақида дўппимни олиб қўйиб ўйласам, қўп маънолар уқаман. У халқимизга

хос барикенглик, тинчликпарварлик, меҳнатсеvarлик каби хислатларни эслатади. Унинг ҳам тугмалари йўғу, лекин белбоғи бор.

Ўзбек эл-юрти, бола-чақаси учун ҳамиша хизматга бел боглайди-да.

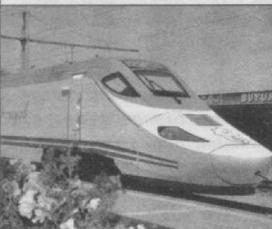
Тўнимизнинг ёқаси йўқ. Бизнинг ёқамиздан олмоқчи бўлганлар қўлини тортсин. Ва биз қўпни кўрган халқ, қўп донишмандлар чиққан халқ, дунё гаройиботларига лол қолиб ёқа ушламаймиз! Ёқалашишни ҳам хушламаймиз.

Ҳассос шоиримиз ёзганидай, тўнимизнинг чўнтаги ҳам йўқ. Ўзбек қўлини чўнтагига тикиб бемалол юрадиган халқ эмас. Ёки чўнтак қаппайтириб керилишни ҳам ёмон кўради. Унинг қўли чўнтакда эмас, кўксиди. Хурмат-эҳтиром кўрсатиб, бир-бирини айниқса меҳмонларининг иззат-хурматини жойига қўяди. Қўли очик халқ.

...Ўйлайверсанг, тўнимизнинг қават-қават маънолари чиқаверади. Барида Ўзбекининг эзгу фазилатлари ҳам. Ҳа, биз тинчлик тарафдоримиз. Ҳа, биз меҳнатсеvar халқимиз. Ҳа, биз меҳмондўст миллатимиз. Келинг, сизга ҳам бағримизни очиб, елкангизга тўн ёппамиз, меҳр кўрсатамиз. Лекин бизга кири қилманг, гиромлик қилманг, ёмонлик илинманг. Акс ҳолда, тўнимизни тескари кийсак борми...

АФСОНАБОП "АФРОСИЁБ"

Ҳа, "зув" этиб, шамолдан ўтиб, манзилга етиб борадиган поездимиз чиндан ҳам афсонавий. Ўзи истиклол шарофати билан афсонавий яратиклар жуда кўплаб бунёд бўлмоқда.

Бир кун дўстимиз қўшни республикадан келган меҳмонларни вокзалга чиқариб, "Афросиёб" поездини кўрсатмоқчи бўлибди. Поезд юришга шай турган эканми, "Мен сизларга

айтган бизнинг тезжорар поездимиз, "Афросиёб" ҳов анави бўлади" дегунча зўрға охири вагонини қўриб қолдик, деди меҳмонлардан бири. Шунчама гапни чўзадими шу тезкор замонда, қўли билан кўрсатиб қўйса бўларди, дедим ҳазил билан.

Шу воқеа сабаб бир шеър туғилди:

"Афросиёб" чинакам
Афсона бўб кетибди.
Номин айтгунча, елиб
Самарқандга етибди.

...Самарқандда кўриш-чун
Ҳаялламай шошгин-да.
Ана-мана дегунча,
Келиб қолар Тошкентга.

БИЗНИНГ ҚУРОЛ

Дунё нотинч. Баъзи мамлакатларда ҳатто болалар ҳам ўқиш ўрнига қўлида қурол билан юрибди. Бизнинг болалар-чи? Улар илк мактабга борган куниде Президент совғасини оладилар. Бу чиройли портфель ва унга солинган турфа ўқув қуроллари — дафтар, қалам, китоблар... Мана, бизнинг мамлакат болаларимизни қандай "қуроллантиради"! Ҳа, бу билан юрт раҳбари бизнинг қурол илму маърифат, тафаккур эканлиги, билим олишимиз кераклигини илк қадамдаёқ уқтириб, таъкидлайди гўё. Биз жаҳолатга қарши ана шу кучли қурол билан курашамиз.

ОШ

Божхона соҳасида ишлаб, нафақага чиққан акаимиз Омон Толибов жуда қўли ширин, пазандаликка ҳам қўп уста инсон. Айниқса, ошни "сайратворади" да ўзиям. "Мени кўрган гурчлар хирсандликдан рақсга тушади", — дейди Омон ака. Узоқ вақт Навоий шаҳридан Тошкентга келмай қолганларида ҳазил шеър ёздим:

Қачон келар деб Омон,
Қорайиб кутар қозон.
Бир четда қошиқ-товоқ
Уйиб турар қош-қовоқ.
Ўқокням кул босган,
Капгир ўзини осган.
Ёғ ўзимас, кўкси доғ,
Аччиқланган пиёз, воҳ,
...Тез келсин Омон ака,
Ҳолимиз ёмон, ака.
Давраимизга бош бўлсин,
Девзирадан ош бўлсин!

ЁШЛАР — ИШОНЧИМИЗ

Ёшлар бугун ҳар соҳада ўзининг қудрати-ю, журъати билан бизни қувонтирмоқда. Бир сафарда тазквондо бўйича икки карра жаҳон чемпиони, Зулфия номидаги давлат мукофоти совриндори Дилбар Холжигитова билан самолётда ёнма-ён ўтириб қолдик. Самолёт парвоз қилиши билан бу ёнимдаги кишининг "қўрқмайсиэми", деган саволига шундай жавоб қилдим:

**Кўкка учдим қуш каби, демаяк хавф-хатар бор,
Не учун қўрқай, ёнимда чемпион Дилбар бор!**

Бу, албатта, ҳазил эди. Лекин шундай жасур, кучли ёшларимиз бор экан, биз ҳеч нимадан қўрқмаймиз.

БУХОРОНИНГ БОЙЛИКЛАРИ

XX аср бошларида мустабид тўзум даврида Бухоронинг кўплаб бойликлари, олтин-қумушлари талаб олиб кетилган.

...XX аср сўнги, мустақиллик даври бошланиши билан юртимизнинг барча ҳудудлари, жумладан, Бухоройи шарифда ҳам ҳамма соҳада ажиб ўзгариш, янгиланиш, ривожланиш юз берди. Фан, санъат, спорт соҳаларида Бухоронинг заковатли ва матонатли қиз-ўғлонлари ҳатто жаҳон ва халқаро беллашувларда голибликни қўлга кири-тиб, қумуш ва олтин медаллар шодаси билан юртга қайтиб келаяптилар. Ҳа, улар бир вақтлар олиб кетилган Бухоронинг олтин-қумушларини ўз ақл-заковати, куч-маҳорати билан медаллар шаклида қайтариб олиб келмоқдалар. Аслида, Бухоронинг асл бойликлари ана шундай баркамол ёшлар, инсонлардир.

ИШОРА

Бир вилоятда адабий учрашувлар кетма-кет қизгин ўтаётганда тушлик вақти бўлишига қарамай, масъул киши "Эндиги учрашув "хлопзавод"да, кетдик!" дебди жўшиб. Шунда болалар шоири Турсунбой Адашбоев мулоимлик билан "Аввал хлебзавод"га ҳам кириб ўтайлик, дебди тушликка ишора қилиб. Ҳамма қулиб юборибди.

Asliyatdan tarjima

Кейт ШОПЕН
Америка адабиси

Бекорчихўжа

Ўлгудай чарчадим. Шу охириги йиллар ичида ёмон чарчаб кетдим. Анча вақтдан бери тириклик лисони ҳамда биз ўлим деб атовчи сўнгсиз зулмат тўғрисидаги китобларни ўрганиш билан бандман. Субҳи сахардан ўша китоблар томон ошиқаман, кун бўйи, қуёш авжи тиг отган паллаларда ҳам, ҳаттоки юлдузлар милт-милт қилиб турган ярим кечаларда ҳам стол лампам ёғдусида китобларим бағрига сиғиб, бошимни ҳеч кўтара олмайман. Мана энди миям оғрийдиган бўлиб қолди, озроқ дам олишим керакка ўхшайди.

Шундай кезларда оғайним Паул билан бирга эшик остонасига чўнкайиб олиб қақчақлашиб ўтиришни хуш кўраман. Паул ҳаммавақт икки қўлини чўнтақларига суқиб юрадиган танбал, бекорчи йигит. Унга насиҳат қилишни бошлашим билан у хингир-хингир қулади-да, гапимни дарров қайириб ташлайди. Мана ҳозир ҳам остонага баҳузур ўтириб, боғдаги олма дарахтига қўнган, тинмай чирқиллаётган зағизгоннинг қўшиғига қулоқ тутиб ўтирибди. У менга қуш нолиётганини айтади. Гўёки, зағизгон ўз жуфти билан бирга охириги лол қуш мавсумини ўтказиб, унга янги ин қуриб беришини истаб, қаттиқ нола чекаётган эмиш. Паулнинг айтишича, қушга бошқа ёр керак эмас экан. У то суюкли жуфтининг ёқимли овози ўрмону далалар оша садо бериб етиб келмагунча тинмай қуйлайверармиш.

Бу Паул хўп ғалати йигит-да! Кун бўйи қўм-қўқ осмон бўйлаб эринибгина сузиб бораётган оппоқ, момик булутлардан қўз ўзмай, тикилганча ётаверадир, ҳечам зерикмайди. Баъзан менга тескари ўгирилиб олганча, боғдаги гулзорларнинг бутун бўйини димоғига тўплаб, атиргул деворининг бор ифорини ичиб юборгудай бўлганини сўзлайди. Гоҳида жойимиздан аста турамиз-да, ташқарига чиқамиз, биргаликда тепаликларнинг юмшоққина ёнбағирлари узра кўтариламиз, олмазорлар, атиргул деворлари оралаб ўта-миз, буғдой бошоқлари ўсиб ётган далаларнинг четидан авайлаб қадам ташлаймиз, аёллар эркаклар, болалар билан гавжум кўчалар ичидан ёнма-ён юриб ўта-миз.

Паул чинданам ғалати йигит-да! У ёнимиздан ўтиб кетган ҳар бир одамнинг юзига бир қараб қўяди. Менга ўша одамнинг кўзларидан унинг бутун кўнгил дунёсини ўқиб чиққанини айтади. Паул ер юзидаги жами эркаклар аёллар, болалар тўғрисида қўп нарсани билади, ҳаттоки уларнинг қарашларига-ча изоҳлаб беради. У тагин одамларнинг нима мақсадда у ёқдан-бу ёққа зир югуришларию бошларидаги ғам-ташвишларига-ча — барибарини аниқлай билади. Оғайним Паул билан бирга гўё бутун коинотни кезиб чиққандай бўламан. Ҳа, Паул бениҳоя доно, у шундай доноки, ҳатто менинг ҳам ақлим сира-сира етмайдиган нарсаларни ҳам бемалол тушуна олади! Ҳа, ана шундай бизнинг Паул! Унинг бошқа иши йўқ...

Инглиз тилидан Қандилат
ЮСПОВА таржимаси.

Дилшод РАЖАБ

2016-yil 10-avgust, № 64 (8921)

Илк медаллар кўлга киритилди

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Албатта бундай улкан мусобақада қатнашиш, совринли ўринлар учун курашиш спортчидан катта тажриба ва маҳорат, мустаҳкам ирода ва қатъият талаб этади. Бунинг учун аввало шароит муҳайё қилинган бўлиши лозим. Президентимизнинг 2013 йил 25 февралдаги «Ўзбекистон спортчиларини 2016 йилда Рио-де-Жанейро шаҳрида (Бразилия) бўлиб ўтадиган XXXI ёзги Олимпия ва XV Паралимпия ўйинларига тайёрлаш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ спортчиларимизнинг маҳорати ва тажрибасини ошириши учун халқаро майдондаги нуфузли мусобақаларда қатнашиши, хорижий давлатларда ўқув-машғулот йиғинлари ўтказишига зарур шарт-шароит яратилди. Халқимиз кўз тиккан атлетларимиз олимпиада саралаш мусобақалари ва бошқа халқаро турнирларда ўзларини синовдан ўтказди. Улар эришган юқори натижалар юртдошларимизда катта ишонч ва умид уйғотди.

Колаверса, Президентимизнинг 2016 йил 12 июлдаги Ўзбекистон Республикаси спортчиларининг 2016 йилда Рио-де-Жанейро шаҳрида (Бразилия) бўлиб ўтадиган XXXI ёзги Олимпия ва XV Паралимпия ўйинларига тайёргарлиги ва иштироки тўғрисидаги қарорига асосан, Олимпия ва Паралимпия ўйинлари голиб ва соврин-

дорлари — Ўзбекистон спортчиларини муносиб рағбатлантириш, уларнинг Ватанимиз спорти шон-шухратини оширишига қўшган ҳиссасини муносиб тақдирлашга алоҳида эътибор қаратилганини ҳам таъкидлаш лозим.

Ўзбекистон спортчилари ёзги Олимпия ўйинларига бу йил ҳар доимгидан ҳам ўзгача кайфиятда йўл олди. Боиси «Рио-2016» олимпиадаси жонажон Ватанимиз мустақиллигининг 25 йиллиги арафасида ўтказилмоқда. Энг улуг', энг азиз байрамга муносиб совға тайёрлаш, ўзбекистонликлар қалбидagi шодликни янада юксалтириш Бразилияда муҳим синовлар палласида турган спортчиларимизнинг асосий орзусига, мақсадига айланган. Бу йилги Олимпия ўйинларига вакилларимиз «Ўзал ва бетакроримсан, муқаддас Ватаним, жоним сенга фидо, Ўзбекистоним!» деган ширorni қалбига жо айлаб йўл олгани ҳам бежиз эмас.

Кувончлиси, спортчиларимиздан икки нафари ўз ҳисобига медалъ ёзиб қўйишга ҳам улгурди. Айтиш керакки, доимгидек илк муваффақиятга дзюдочиларимиз эришди. Диёрбек Ўрозбоев ҳамда Ришод Собиров ўз вазн тоифаларида бронза медалга сазовор бўлди.

Дзюдо бўйича ўтказилган илк кунги беллашувларда Диёрбек 60 кило-

грамгача бўлган вазнда гиламга чиқиб, австралиялик Жошуа Катц, швейцариялик Людовик Чаммартин, бразилиялик Фелипе Китадаи ва грузиялик Амиран Палинашвилини енгди ва 3-ўринни эгаллади.

Вазни 66 килограмгача бўлган полвонлар беллашувиди эса дзюдо бўйича икки карра жаҳон чемпиони, Пекин ва Лондон Олимпиадалари совриндори Ришод Собиров навбатдаги бронза медалини кўлга киритиб, мухлисларни қувонтирди. Ришод бахсларида беларуслик Дмитрий Шершан, арубалик Жейм Мата, доминиканлик Уандер Матео ва словениялик Адриан Гомбоцдан устун келди.

Шунингдек, боксчиларимиз ҳам нуфузли мусобақада кутилганидек иштирок этмоқда. Хусусан, олимпиадага биринчилардан бўлиб йўлланма олган тажрибали боксчимиз Хуршид Тожибоев (60 кг) илк жангини қатарлик Ҳакан Эрескерга қарши ўтказиб, уни енгди. Кеча чорак финал йўлланмаси учун британиялик Жозеф Кординага қарши рингга чиқиб яна ғалаба қозонди. 69 килограмм вазнга эга Шахмар Фиёсов эса испаниялик Йоуба Ндьяе Сиссокини мағлуб этди ва эндиги жангни литвалик Эймантас Станионисга қарши ўтказди.

Кеча ўтган олимпиада бахсларида академик эштак эшиш бўйича Шаҳбоз Холмурзаев «А» гуруҳида 1-йўлакда кимўзарда қатнашди. Оғир атлетикачимиз Достон Ёкубов КХДР, Таиланд, Колумбия, Жанубий Корея, Саудия Арабистони, Хитой Тайпейи ва Испания вакиллари жой олган «В» гуруҳида баҳсга киришди.

Зохиджон ХОЛОВ

Майдонда устозлар

Жиззах политехника институтида ўқув-тарбиявий ишларни такомиллаштириш билан бир қаторда жисмоний тарбия ва спортга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Спортнинг мини-футбол турини оммалаштириш мақсадида профессор-ўқитувчилар ва талабаларнинг доимий машғулот ўтказиши учун икки-тунъий қопламали майдон барпо этилгани фикримиз тасдиғидир.

Жинда мустақиллигимизнинг 25 йиллигига бағишлаб институт кафедралари ўртасида мини-футбол мусобақаси ўтказилди. Унда 17та кафедрада фаолият кўрсатаётган профессор-ўқитувчилар иштирок этди. Мусобақа натижасига кўра, «Олий математика» кафедраси жамоаси биринчи, «Метрология ва стандартлаштириш» кафедраси иккинчи, «Ер усти транспорт тизимлари ва уларнинг эксплуатацияси» кафедраси жамоаси учинчи ўринни кўлга киритди.

Устозларнинг спортдаги фаоллиги талабаларни ҳам турли мусобақаларда совринли ўринларни кўлга киритишга ундамоқда. Институтда ташкил этилган «Политехник» мини-футбол жамоасининг мамлакат биринчи лига жамоалари ўртасида ўз ўрни бор.

Абдусаттор СОДИКОВ

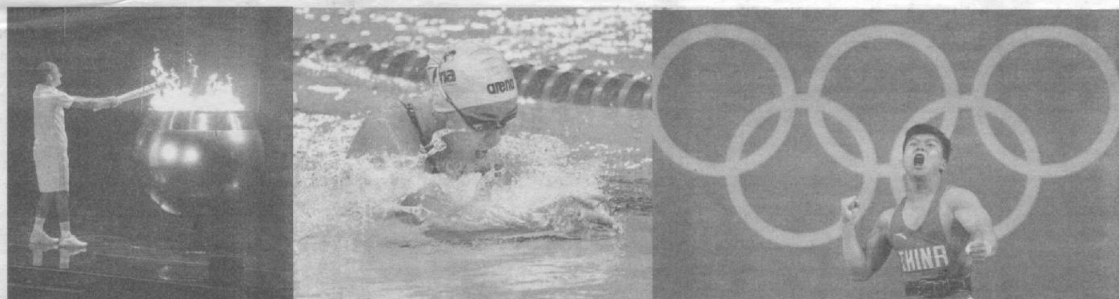
Косонликлар учун сузиш ҳавзаси

Ўқувчи-ёшларни сув спортига кенг жалб этиш мақсадида Косон туманида сузиш ҳавзаси барпо этилди.

Курилиш-таъмирлаш ишлари «Пудина Кувончбек» масъулияти чекланган жамияти курувчилари томонидан амалга оширилди. Сузиш ҳавзаси учун Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси томонидан 2 миллиард 800 миллион сўм маблағ ажратилди.

— Туманимиз ёшлари спортнинг кўпгина турлари бўйича «Умид ниҳоллари» ҳамда бир қанча нуфузли спорт мусобақаларида зафар қучиб келмоқда, — дейди тумандаги 1-Болалар ва ўсмирлар спорт мактаби директори Анвар Эргашев. — Бундан буён уларнинг сув спорти бўйича эришадиган ютуқлари ҳам яратилган шароит боиси янада кўпаяди.

Қарши — Муборак йўналишидаги катта йўл бўйида қад ростлаётган спорт иншооти мустақиллигимизнинг 25 йиллигига муносиб тўғфа бўлди. Бу имкониядан косонлик ўғил-қизлар унумли фойдаланиб, мунтазам машғулотлар олиб бориб, сув спорти бўйича арзирли ютуқларга эришишса ажабмас.

Ўқтам МЕЙЛИЕВ,
«Ma'rifat» мухбири

“Олимпиада — 2016”:

Рекорд ва янгиликлар

Кореялик камончи Ким Ву Жин эркаклар ўртасида кечган квалификация баҳсида 700 балл тўплаб, ғалаба қозонди ва Олимпиада рекордини ўрнатди. Унгача бўлган рекорд натижа ҳам Жанубий кореялик спортчига тегишли эди. Аниқроғи, Им Тон Хюн 2012 йили Лондонда кечган олимпиадада 699 очко жамғарганди.

XXXI ёзги Олимпия ўйинларининг иккинчи куни Вьетнам жамоаси тарихий ғалабага эришди: Хоанг Суан Винь пневматик тўппончадан 10 метрдан ўқ отишда олтин медални кўлга киритди. «Рио-2016»нинг ўқ отиш бахсларидаги илк олтин медалъ эса 19 ёшли америкалик спортчи аёл Виржиния Трешер ҳисобига ёзилди.

Дзюдо бахсларида ҳам дастлабки кунданок медаллар тақсимланмоқда. Олимпиаданинг илк куниди аёллар ўртасида 48 кг вазнда голиб (аргентиналик Паула Парето) аниқланган бўлса, эркаклар ўртасида 60 кг вазн тоифасида олтин медалъ (россиялик Беслан Мудранов) ўз соҳибини топди. Хабарингиз бор, айнан шу вазнда ҳамюртимиз Диёрбек Ўрозбоев бронза медалъ эга бўлди.

Британиялик сузувчи Адам Питт 100 метрга брасс усулида сузиш бўйича кечган кимўзарда маррага 57,55 сонияда етиб келиб, ўзи ўрнатган жаҳон рекордини 0,37 сонияга яхшилади. Шунингдек, сузиш бахсларида Австралиянинг аёллар терма жамоаси 4х100 метрга эркин усулда сузиш бўйича 3.30,65 дақиқа кайд этиб, дунё рекордини ўрнатди. Улар бунгача бўлган рекордини 0,33 сонияга янгиллади. 400 метрга комплекс сузиш баҳсида ғалаба қозонган венгриялик Катинка Хоссу эса 4.26,36 дақиқалик натижа кайд этиб, аввал хитойлик Шивень Ёе («Лондон-2012») ўрнатган рекорддан 2,07 сонияга ўзиб кетди.

Олимпиадаларда энг кўп голиб ва совриндор бўлган спорт-

чи — америкалик сузувчи Майкл Фелпс «Рио-2016»да ҳам ўзини кўрсатишга улгурди. У 4х100 метрга жамоавий эстафета бахсларида олтин медалъга сазовор бўлди. Бу унинг 19-олтин, жами 23-медали экан.

Яна бир америкалик сузувчи Кати Ледеки эса 400 метрга эркин сузиш бўйича ўзи ўрнатган жаҳон рекордини ўзи янгиллаб, маррага 3.56,46 дақиқада етиб келди. 22 ёшли швейцариялик Сара Шострем ҳам 100 метрга баттерфляй усулида сузиш бўйича жаҳон рекордини янгиллади. У 100 метрни 55,48 сонияда сузиб ўтди.

Ўзбекистонлик гимнастикачи, олимпиада чемпиони Оксана Чусовитина эса олимпиадаларда энг кўп иштирок этган спортчи бўлди. У бу йил фаолиятидаги еттинчи олимпиадада қатнашмоқда.

Дунёнинг биринчи рақамли теннисчиси, сербиялик Новак Жокочич илк турдаёқ Хуан Мартин Дель Потрога шов-шувли тарзда — 6:7 (4:7), 6:7 (2:7) ҳисобида енгилди, мусобақани тарк этди. Эътиборлиси, Дель Потро мусобақадан сал олдин лифтада 40 дақиқа қамалиб қолган. Аммо бу унинг ўйинига таъсир кўрсатмади.

56 кг вазн тоифасида баҳсга киришган хитойлик оғир атлетикачи Лун Цинцзоань икки курашда 307 кг тош кўтариб, жаҳон рекордини янгиллади.

Об-ҳаво инжиқликлари туфайли Родригу де Фрейташ кўлтигида ўтказиладиган академик эштак эшиш баҳси вақти ўзгартирилди. Мусобақа стартида қучли шамол сербиялик спортчилар қайғигини тўқнаб юборди.

Шунингдек, ноқулай иқлим теннис бахслари вақти ўзгартишга ҳам сабаб бўлди.

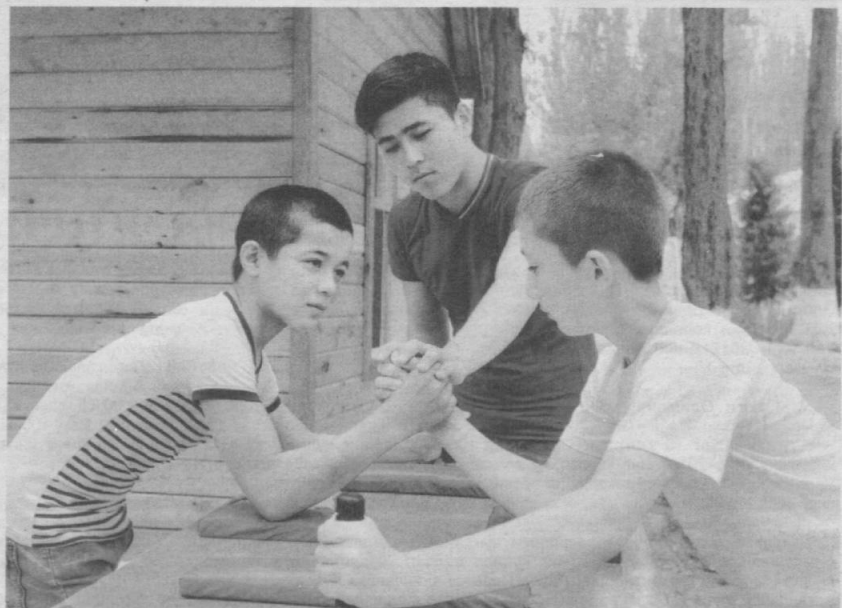
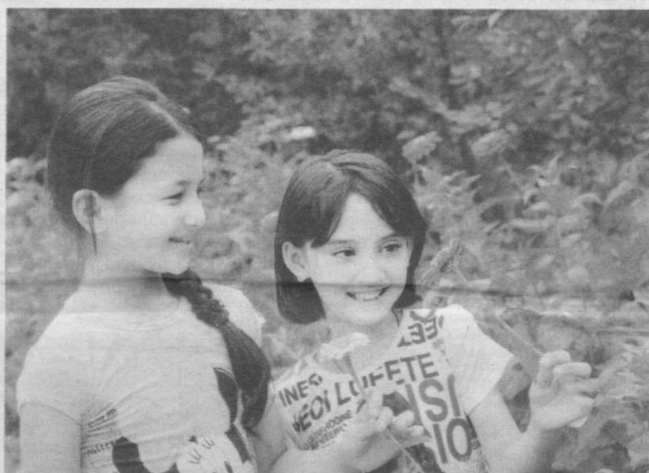
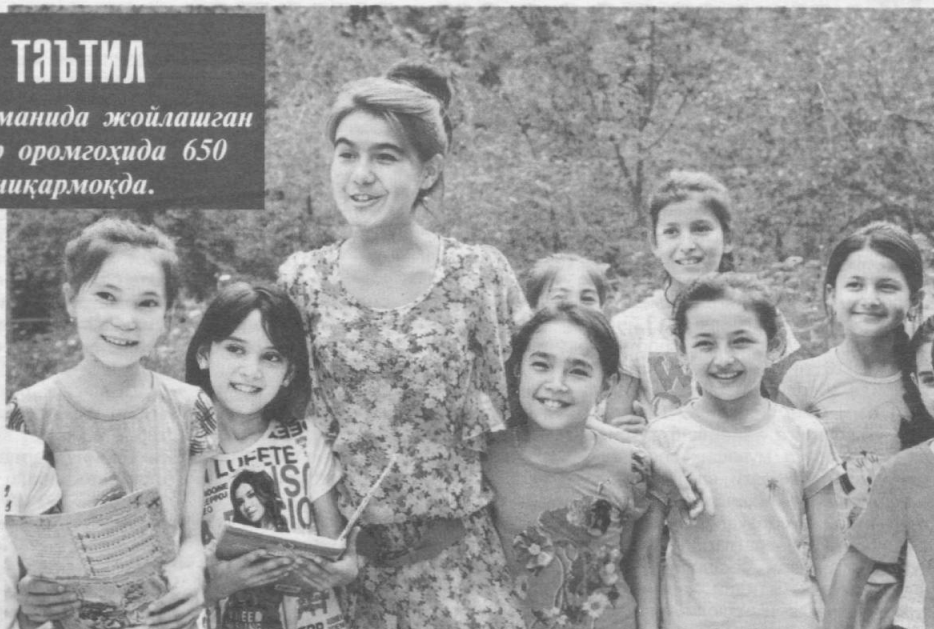
Oromgo'xda maroqli ta'til

Qashqadaryo viloyati Yakkabog' tumaniда жойлашган Мирзо Улуғбек номидаги болалар оромгоҳида 650 нафар ўғил-қиз мириқиб ҳордиқ чиқармоқда.

Хушманзара табиат бағрида жойлашган оромгоҳ ўтган йили капитал реконструкция қилиниб, замонавий тарзда жиҳозланди. Сузиш ҳавзаси, суҳбат майдончалари бунёд этилди.

— Оромгоҳимизда болаларнинг кўнгидагидек дам олиши, билиmini мустаҳкамлаши, жисмоний чиниқиши учун барча шaroit яратилган, — дейди оромгоҳ раҳбари Ўткир Муҳаммадиев. — Турли фан ва спорт тўғараклари фаолияти йўлга қўйилган. Маданий-маърифий, кўнгилочар тадбирлар мунтазам ўтказилмоқда.

ЎЗА фотомухбири
Жамшид НОРҚОБИЛОВ олган суратлар.

Ma'rifat

TA'SIS
ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga olingan.
Indeks: 149, 150. G-824. Tiraj 35292.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:

qabulxona — 233-50-55;
kotiбиyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-6416

«Ma'rifat»dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat ruxsati
bilan amalga oshirilishi
shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqiriz
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:

Timur KAYSAROV, Malohat TOSHOVA.

Navbachi muharrir:

Sanobar JUMANOVA.

Navbachi:

Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxona manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'za yakuni — 21.18 Topshirildi — 21.35

1 2 3 4 5 6